

Maria Stuart, of gemartelde majesteit

<https://hdl.handle.net/1874/36963>

M A R I A
S T U A R T

O F

G E M A R T E L D E
M A J E S T E I T .

T E K E V L E N
I N D O U D E D R U C K E R Y E .
M D C X L V I .

1

Den doorluchtighsten VORST en
HEERE

E D U A R T

door Godts genade

PALTS-GRAVE by den RYN,

HERTOGE VAN BAJERE.

Ick brenge, ô doorluchtigste Vorst, uwe Grootmoeder, waerlyck een groote Moeder, Dochter, Gemalin, Moeder en Weduwe der Koningen, en, dat het allergrootste is, een Koningklycke Kruisheldin en gekroonde Martelares op ons Nederduitsch Toneel, niet gelijkze in Schotland gezast, nochte te Parijs getrouwt. gekroont, en op den troon gezet, maer in Engellant, haer grootvaders en naer Rechte haer eigen erfrijck, op een schavot, na een langdurige gevangenis, van de naeste bloetvriendinne gemartelt wert, alleen om haere erfswettigheit tot de zelve kroon, en stantvastigheit in het Katholyck Geloof, heur waerdiger dan vier scepters en kroonen, ja haer eigen leven. Vveinigen streecken hier de kroon van (Gode en zyn eere ten dienst) een zichtbare kroon en dit leven te versmaden. In de heilige boecken wort Moses en Kristus alleen die lof toegeschreven. Moses weigerde, geloofs halve, een Zoon van Faroos dochter genoemt te worden (en Zoo Iosephus getuigt, de kroon Zoo vroegh van zyn hoof ruckende, tradtze met voeten) en schatte Kristus ryckdom en zyn volcks versmaetheit hooger dan de schatten van Egypten. Kristus, het eenige voorbeeld der volkomenheit, versmade beyde de kroon en dit leven, om Godt, zynen Vader, met de doornekroon te eeren. In d' oude Martelschriefften vint men de Koningen en Koninginnen, om den goatsdienst gamartelt,

II
dun gezait, gelyck trouwen gekroonde hoofden zelfs dun gezait zijn. In dese leste, zoo veel koeler in yver dan d'eerste, tijden, komt een eenige **MARIA STUART** op, als een nieuwe star. Zy versmaet haren grijzen stam, het edelste geslacht van geheel Kristenryck. Zy vergeet over de hondert voorzaten en voorvaders, alle Monarchen van haren bloede, wiens oirsprong het einde van Alexander de Grootes tijt bereickt. Zy buight haer vrye schouders gewilligh, geduldigh onder het kruis, ten spiegel van alle Kriste Vorsten. Hierom blinckte nu met recht onder de zalige Martelstarren in Godts hemelsche klaerheit, aen de voeten van Maria, wiens naem zy zoo waerdigh gedragen heeft, als zy haer, onder het twintighjarige kruis, en met zoo vele zwaerden van wederwaerdigheit doorregen, nader dan zoo vele Koninginnen stont. De tooneelwetten lyden by Aristoteles naulicks, datmen een personaedje, in alle deelen zoo onnozel, zoo volmaeckt, de treurrol laet spelen; maer liever zulck eene, die, tusschen deughdelijck en gebreckelijck, den middelwegh houde, en met eenige schult en gebreken behangen, of door een hevigen hartstogt tot ict gruwzaems vervoert wert: waerom wy, om dit mangel te boeten, Stuarts onnozelheit en de rechtvaerdigheit van baere zaeck met den mist der opspraecke en lasteringe en boosheit van dien tijdt beneveldem, op dat haer Kristelijcke en Koninglijcke deugden, hier en daer wat verdonckert, te schooner moghten uitschijnen. Zoo steeckt gouden en purperen glans op nevels en wolcken, en licht op bruine schaduwen af. Het docht my al t' onbillick, dat de Nederduitschen hier in andere volcken en tongen, die haer tooneelen met dit kostelijcke bloet purperden iet zouden toegeven: en het lagh al eenige jaren geleden by my, als een belofte, haere Majesteits godt vruchtige faem, die zoo hoog gestegen, mijne nochte iemants pen behoeft, van verre in haer schaduwe naer te streven; en noch te vieriger, dewyl ick des onwaerdigh, mijn geboorteaer by Mariaes moortjaer (marteljaer most men zeggen) of liever geboortjaer gedencke. De Heilige Kerck is van outs gewoon de geboorte der Martelaren naer de geboorte der ziele, en niet naer de lichamelijcke, te vieren; aengezien de ziel ten marteldage, van den lichame ontbonden, in den hemel, en het licht der onsterflijckheit, ten eeuwigen leven geboren wort. Ick nam de vrymoedigheit dit treurspel wve Vorstelijcke Doorluchtigheit op te dragen, die d'eerste

112
van uwe Grootmoeder nakomelingen haer heilige affchen en geest ver-
quickt met den Katholijcken Roomschen Godts dienst t' omhelzen, en haer
godt vruchtige voetstappen na te volgen; een zaeck, die zy in het uiter-
ste haren eenigen zoon Iakob, uwen Grootvader, namaels Monarch
van Groot Britanje, zoo hartelyck beval, als zy die groot hartigh moer
haer Kristelyck bloet bezegelde: en zeker boven uw Grootmoeders voor-
beeldt vermaent u daer toe uw eigen naem, zoo loslyck by de Katholycke
Koningen van Engeland, uwe voorvaders, gedragen, en waer onder
men twee Eduarden telt, eenen men den tytcl van Martelaer, den
anderen met dien van Heiligh gekroont. Oock ontbrack het van outs
den Hertogen van Bajere, waer uit uw Keizerlyck en Keurvorstelyck
stambuis zynen oirsprong nam, noit aen voorbeelden van Heilighheit en
godt vruchtigheit, die u nu op deze hemelsche heirbaen welkomen, zegen-
nen, en met hun voorbede stercken, terwyl ick het gewijde tooneel open-
zet, daer uwe Grootmoeder weder te voorschijn komende, den aen-
schouwen te gelyck schrick aenjaecht, en tranen van medoogen ten
oogen uitperst.

I N

I N H O U T.

Koningin MARIA STUART, eenige erfdochter van Jakob den vijfden, Koning van Schotland, en nicht van Henrick den zevenden, Koning van Engeland, wert om hare stantvastigheit in den Katholijcken Godtsdienst, na het uitstaen van valsche lasteringen, geweld, lagen en gevangenjs, genootzaeckt ten rijcke uit te vlughten, voor de wreetheit van den staetzuchtigen tyran Mouray, haren bastartbroeder, en de godtvergetenheit en meenedigheit der Puriteische Schotten, aengeschonden door hare nicht Elizabeth, die deze onnozele en oprechte ziel onverzoenelijck haette, dewijlze noch jong in Vranckrijck aen den Dolfijn getrouwt, niet uit eige staetzugt, maer ontijdige drift van Guize en Lothringen, haere oomen, en Koning Henrick, den tweeden, haren schoonvader, en Froncois den tweeden, haren gemael, voor Koningin van Engeland en Yrlant uitgeroepen wiert; waer van men, hoewel zy in der daet wettiger dan Elizabeth was, nochtans vredeshalve, eerlang affont, behoudende evenwel het erfrecht van de naeste na Elizabeth, indien deze zonder oir overleedt, tot de kroon gewitticht te zijn. De vervolghde Koningin nam dan in noot haren toevlught in Engeland, listigh derwaert getroont van Elizabeth, die op woort nocte beloften passende, en het heiligh gastrecht schendende, de vervolghde en in haer recht verdruckte bloetvriendin, in plaetse van Kristelijck en Koninglijck onthael, en beloofde
noot-

I N H O U T.

noothulp, over de achtien jaren zoo vast gekerckert hielt, dat vriendelijke bede nochte verzoeck, nochte tuffchenspraeck, nochte aengewende middelen, of aenflagen de gēvange niet alleen aen geenen vrydom holpen, maer heur ellende 'rekenmale meer bezwaerden, tot dat men endelijck, (aengezien zy noyt om eenige beloften den Roomschen Godtsdienst wou verlooohenen) haer, op een daer toe met vóordacht gefmede wet, en onder schijn, datze Elizabeth naer het hart en de kroon gesteecken had, valscheljk en gruwelijck, tegens alle goddelijck en menschelijck Recht, ter bijle verwees. Het tooneel vertoont het kasteel van Fodringaye. De Rey bestaet uit Stactjofferen der Koninginne.

P E R S O.

PERSONAEDJEN.

BIECHTVADER.

MELVIN. *Hofmeester.*

BURGON. *Lijfarts.*

REY van STAETJOFFEREN.

MARIA STUART. *Monarche van Groot Britanje.*

KENEDE. *Kamenier.*

DE GRAVEN *Hals rechters.*

PAULET. *Slotvoocht.*

Incomparabilis Heroïnæ

A N A G R A M M A.

MARIA STUARTA erat MATURA ARISTA.

EPITAPHIUM.

Vivificante Fide MATURA resurget ARISTA,
Secta odio, JESU lecta, STUARTA, manu.

BYSCHRIFT

Op d' afbeeldinge van Koningin

MARIA STUART.

Zoo-bloiede STUARTS jeught, eer haet heur hoofst zagh rollens,

Eerze, op't verervoet schavot, van harte wee gez'wollen,

Onnozel storf, onthalt naer die gesmede VVet.

Zoo wert MARIE omhelst van nicht ELIZABETH,

Twee punten hebben haer de bijl door't vleesch gedreven,

Haer erfrecht tot de Kroon, en haer Katolisch leven.

M A R I A
S T U A R T.
H E T E E R S T E B E D R Y F.
T R E U R S P E L.

Biechtvader. Melvin.

Ofmeester, die mijn hart door uw beproefde trouwe
Verknoght, en voor de deur van ons gevange Vrouwe
Vast wandelt hene en weêr, in't oogh der kamerwacht;
Heer Melvin, zegh my toch, wat onract heeft te nacht
Drurei, Paulet, en al die dit kasteel bezetten
Geweckt met trommelen en steecken van trompetten,

Noch schichtiger dan oit in leger wert gehoort;

Ja anders niet dan of de Spanjaert brugh en poort,

Door kracht van buspêr en petarden opgesprongen,

Bemaghtight had, en quam gewapent ingedrongen?

Was't vyand, die u joegh, of ingebeelden schroom?

Ick lagh in mijn gebedt, en schoot als uit den droom.

Mel. O Vader, was het vreemt, dat zoo veel harten krompen?

Paulet hoorde in zijn' slaep een steen in 't water plompen,

Aen d'oofstzy van de grast, en angstigh of men hier

Den muur al stil beklom, stack op, gelijk een vier,

En flucks ten bedde uit, riep in't hemde: wapen wapen;

En schoon men niets vernam, noch kost zijn geest niet slapen,

Voor darmaen om 't kasteel en Fodringaje zagh

Of ergens volck of laegh in 't velt verborgen lagh.

Men mompelt over al door vlecken, steên en dorpen,

Van op de brugh, by dage, een wagen om te worpen;

Of's nachts een' lossen steen te lichten uit den muur;

Of door verstant op't slot een geestigh avontuur

Te wagen, en Mevrouw in mans gewaet te redden.
 Zoo menigh aenflagh steurt de Heeren op hun bedden;
 Bezwaert met dit juweel, den kercker toebetrouwt:

Want noot zoekt troost aen list, en acht geen stuck te stout.

Bie. Zoo houdt de vrees de wacht, de wacht Mevrouw gevangen:
 Zoo pragt de mensch zijn hart, om's anders hart te prangen.

Een achterdocht, uit angst voor staet gesproten, acht
 Zich nimmermeer genoeg verzekert op haer wacht:
 Die hosplaegh raemt geen maet, noch kent geen zekre palen,
 Maer jaeght haer schim, en 't geen zy niet kan achterhalen,
 Mistrouwen blijft haer borgh en trouwste toeverlaet:
 Dit boeit Marie hier, ten steun van 's nabuurs staet.

Mel. De Faem, die nimmer rust, verbiedt dit lant te rusten.
 Men wacht een Spaensche vloot, te Milfort op de kusten:
 Men ducht of 't Schotsche heir bestoockte 't Engelsch Rijk:
 Of Essex Guises maght moght dienen tot een wijk:

Marie is 't reede ontflipt, en vint al heul aen 't Noorden:
 Men dreight Elizabeth met lagen en met moorden,
 En Londen met een brant te delven in zijn asch.

Bie. Hier loopt de schrick mede om, en list, of wat het was,
 Dat dees geruchten voedde, en breeder uit ging reken,
 Waer uit de Grooten dienst en nut en voordeel trecken.
 Hoe vele treken hoeft het weereltlijk bezit,
 Op dat het entlijk treff' het langbeooghde wit!

Mel. 't Verraet van Babington en zijn aenhangelingen,
 Verbonden naer den hals der Koningin te dingen,
 (Ten minste zoo men roept) en meester van haer kroon,
 Den rechten erfgenaem te zalven op den troon.
 En over't bloedigh lijk der bloetvriendin te stappen,
 Om met geweld de nicht te heffen langs de trappen
 In 't wettigh erfgebiedt, zoo gruwelijck belaeght;
 Dit is een stuck, waer van al 't Eilant dreunt en waeght:
 Dit schouwspel bloet noch versch, en brugh en poorten hangen
 Verciert met zulck een wilt, op zulck een jaght gevangen.

Bie. O lasternacht! vertreck voor't licht der Schotsche zon.

Geen pen van Kurle of Nau, geen brief van Babington,
Of iet, hun uit den hals door pijn of schrick getogen,
Vont vatten aen haer eer, tot voorstant van de logen;
Ja niet de minste stip der Koningklijke hant
Gaf schijn van deze schult. O Rechters! is 't geen schant,
Dat ghy den lastermont, die Stuart durf berijgen,
Niet hoorde in haer gezicht, ja toefloot en hiet zwijgen
Voor eeuwigh, om met glimp d' onnoosle Majesteit
Te smetten, door een vlack haer valsch te last geleit?
Ghy durft den levenden door pijn den mont opbreken,
Dan sluiten, om uw' wil door's dooden mont te spreken.

Mel. Wat zachter: matigh u: de schiltwacht staet niet wijt:

Zy let op ons gebaer: bedenck eens waer ghy zijt.

Bie. Men vaerdicht hier op af gemaghtichte van Londen,

Die vallen plotseling, als losgelate honden,
Dien afgejaeghden roof, by vijftigen, op 't lijf.
Men ruckt, en pluckt, en bijt, een ieder even stijf:
De minste omstandigheit heet blick van scepterschenis,
Geen onschult grijpt hier plaets: erfvyantschap draeght kennis
Van 't geen zy liefft gelooft, by 't hair treckt, en misduyt,
Zoo vel't men vonnis, op een ongegront besluit.
Z' ontving dien bo des doots al over zes paer weken:
Tis Godt bekend, waerom dit hapert en blijft steken.

Mel. De bulle en aenhang van den Pauselijcken stoel

Verbitterden den wrock. De Pausen nimmer koel
In yver, Portugael, de Franschman, Yr en Spanje
Verzochten reis op reis in d'onrust van Bretanje
Te visschen, door verbont en heimelijck verstant,
Met ingezetenen, ontslagen van den bant
Des eedts, Elizabeth, het hoofd des Rijcks, gezworen;
Een aenflagh Norfolck zelf ten zwaren val beschoren,
Die vlammente op de kroon, en bruit, hem vast belooft,
Opofferde aen de bijl zijn wederspannigh hoofd.

M A R I A S T U A R T ,

- Bie.* Gansch Kristentrijk gevoelt de ketens van dees vrome:
 De Pausen yverden voor 't Recht des stoels van Rome ,
 Den Tyber , van den Teems , eenstemmigh toegestaen ;
 Naerdien Elizabeth zich noit als onderdaen
 Wou dragen onder hem , en 't leen verheergewaden ,
 Maer volghde 's vaders voet en averechtse paden ,
 Onthielt de Kerck haer Recht , verdruckte 't Roomsche altaer ,
 En steef het Ketterdom , zoo stout als openbaer.
 Men vondt geraên den arm der Vorsten te gebruicken ,
 Om dit hardneckigh zaedt de vleugels kort te snuicken ;
 Te bluffchen zulck een pest , eer 't een en eenigh bedt
 Al 't huis , en 't eene lidt al 't lichaem voort besmerr'.
- Mel.* Dat oogherck bleeck wel klaer , toen d'opgehitste Graven
 Met dien verliefden Vorst zich vlack in 't velt begaven ,
 En kap en kelck en kruis stont om soudy verzet :
 Had Albaes afgunst zelf dien zectoght niet belet ,
 Het scheelde een etmael tijds Vitel waer ingevallen ,
 En met een Vlaemsche vloot al meester van stadts wallen ,
 Elizabeth geschupt , Marie alree gekroont :
 Noch heeftze veertien jaer haer sedert 't lijf verschoont.
- Bie.* Marie droegh geen schult , noch waeghde oit zulcke kanssen.
- Mel.* Zy was nochtans de Bruid , om wie de Roomschen danssen.
- Bie.* Een yeder heeft zijn wit : verlossing was haer wit.
- Mel.* Die gun ick haer , en d'andere een ongesteurd bezit.
- Bie.* Wie steurnis haet vermijde een anders rust te steuren.
- Mel.* Wat rust moght Engelant of Schotlant oit gebeuren ?
- Bie.* In Schotlands onrust heeft gansch Engelant gevischt ,
 En door den bastertbroêr Mouray dien burgertwist
 Gekoestert : hier uit sproot de steurnis van het huwelijck
 Der vrome Koningin , besproken al te gruwelijck
 Van ongebonden heit , toen Riccio zijn ziel ,
 Daer hy voor 't reine altaer van hare voeten viel ,
 Oofferde in zijn bloet , dat zelf 't gewaet besmette
 Der zwangere , op wien borst de moort het zinckroer zette ,
 Om

Omt'ffens met een' fchrick en snick en zelve[n] zucht
Te smooren op het hof de moeder met haer vrucht:

Mel. De Koning gaf te licht geloof aen 's basterts treken.

Bie. Zoo wert het busfèkruit moordadigh aengesteken,
Het Koningklijke bedt geslingert in de lucht,
D'onooſſe Gemalin van manſlaght valsch berucht,
En echter ſchalck in 't net van Botwels echt getrocken;
Waer op d'aertskettery, noit afgemat van wrocken,
Als op een lekker aes vast aen beet te gelijk,
En ſtack banieren op, waer in het oir van 't Rijk,
Voor 's vaders dooden romp en uitgeſtreckte beenen,
Den hemel weckte om wraeck, met jammeren en ſteenen.
De moeder, na veel ſmaets, gekerckert in een' poel,
En midden in 't morasch getrapt van s' vaders boel,
Moet ſcheiden van den ſtaf, en goddeloos verlaſtert,
Haer eenig kint, haer' trooſt, betrouwen aen dien baſtert.

Mel. Men zoek' niet aen den Teems de ſpringkaer van al 't quaet,
Maer aen de Seine, als zy, door Guifes blinden raet
Voor Koningin verklaert, beſtont naer 't Rijck te gapen;
En mengde Schotſch en Yrſch en Franſch en Engeliſch wapen
In 't velt van haren ſchild; braveerde met dit merck,
Gewrocht in hoſtapijt, gebooſt in zilverwerck:
De Wapenrocken zelfs der Stuartsche Herouten;
Haer gavelprael, waer op de Franſchen zich verſtoutten,
Onaengeſien 't beklagh des Londenschen Gezants,
Beſtelden d'eerſte ſtof tot zoo veel misverſtants,
Hier entloos uit gebroeit, en lijdigh zwaer te smooren. ren;
Zou 't bloet van Henrick d'Achtſte, een vrouw ten troon gebo-
Verduwen, zich te zien gehoont, by groot en klein,
Voor een ontwettrigh zaet, een bloeſchant van Boulain;
Terwijl uw Myters zelfs naer heuren val verlangen,
En aen dit laſterſtuck gewijde zegels hangen?

Bie. Berooſt de vader zelf het kint zijn wettigheit,
Waer toe Sint Peters ſtoel dit ſtuck te laſt geleit?

Zoo selfde staet des Rijcks haer dorst van 't Rijck verfteken,
 Wat heeft Elizabeth op Paus of bul te spreken?
 Zoo Guize zoo Valois oit holden zonder toom,
 Wat wijt men dees de schult van schoonvaêr, man en oom?
 Die, schoon men haer met recht dien tijtel wel moght geven,
 Nochtans dit tijtelrecht afftonden by hun leven;
 Gelijk den Konings weeuw, noch treurende op het lijck,
 Den kus van vrede boodt aen dit gequeste Rijck;
 Behoudens datze noit zich t' erfrecht liet ontrucken,
 Hoe fel men sedert zocht haer erfrecht t' onderdrucken:
 Want al d'Onroomscheit zagh niet ongedoorverft in,
 Hoe na de kinderlooze Onroomsche Koningin
 Een Roomsche volgen moght, en Romes hope alreede
 Te Kercke en Koore gink, naer d' oude en eerste zede.

Mel. Het heughde een ieder, hoe de godtsdienst nam zijn' keer,
 En t'elkens ommesloegh by wisseling van Heer.

Wie heden boven drijft is morgen de verachtste:

Dat leerde ons 't wanckel radt, 't welck onder Henrick d'Achste

Zoo haestigh ommedraeide, en weêr in twijfel hing,

Eer Eduwart den groet des onderdaens ontfing:

Het weifelde noch eens op 't wencken van Marye;

Noch eens op 's nazaets staf, haer zusters heerschappye.

Zoo menighmael het hof Sint Pauwels wintveêr draeit,

De weerhaen van de kerk dan Roomsch dan Onroomsch kraeit.

Bie. O Henrick, wat al leets hebt ghy de Kerck gebrouwen!

Mel. Dat kleet is uit zijn ploy: wie kan het weder vouwen?

Bie. De hant, die 't al vermagh, en 't ontrecht effen vlijt.

Mel. Vrouw Stuart wort gesolt van een verwarde tijt.

Bie. In zulck een barning zat de moeder oock benepen.

Mel. Ick ducht de rechtbijl wort voor 's dochters hals geslepen.

Bie. Indienghy moortbijl zeit, dat was de rechte naem. (schaem

Mel. Zy draeght den naem van Recht. *Bie.* Een Recht dat ick my

Mel. Men zagh weleer Boulain ten block en bijl verdoemen.

Bie. Die wil ick met Mevrouw op eenen dagh niet noemen

Mel.

Mel. Ick ga: de deure kraeck. *Bie.* Gewis hier komt Burgon,
De Lijfarts van Meyrouw, een ondergaende zon.

Biechtvader. Burgon,

Hoe vaert de Koningin, van mijnen dienst verfteken?

Bur. Vry beter dan het ſcheen geſchapen voor vijf weken,

Toen al dit hartewee, het welck oneindigh is,

Eens uit te berſten quam op een miſteltenis

Van 't gantsche lijf: en zoo wy 't onheil noemen zouden

Met zijnen naem; het wort gemeenelijck gehouden

De wiſſe voorbo van een bolle waterzucht,

Uit eene trage koorts geſproten, als haer vrucht;

Een koorts, die haer een maent in 't bedde heeft bereden,

En blies dees bollicheit door al haer ziecke leden.

Dat onweêr is bedaert, en entlijck neergeleit,

Doch zy behoudt, helaes! die bleecke bollicheit,

Waer uit men anders niet dan waterzucht kan ſpellen,

En dat het lichaem moght allengs van Water zwellen:

Want milt en lever (dees de winckel van het bloet,

En die het vuylnisvat des lijfs, te lang miſvoedt)

Zijn beide ſchier verſtenſt, bedorven, overſtreden

Door overvloed van rauwe en koude vochtigheden,

Die (d'oirſprongk van dit quaet) met vuilen damp op damp

Bezwalcken t' edel brein; benevelen de lamp

Van 't kloeck vernuſt, ja zelf door 't beckeneel geſlagen,

'T gezalſde hair met ſneeuw bedecken voor zijn dagen:

En wie verwondert zich, die op haer jammer ziet?

Des kerckers eewigheit, en 't nypende verdriet,

Verdruckten de natuur, die al te noode aen 't wijcken,

Ten leſte eens onder 't pack der rampen moſt bezwijcken.

Zy houdt nochtans den moedt, en in verwezen ſtaet,

Schijnt kloecker dan ick 't hart geſtelt ynde in der daet.

Bie. Een edelmoedige aert kan qualijck zich verbergen:

Hy ſchiet zijn ſtralen uit, en breeckt door al dat tergen,

Door zoo veel onrecht, hoon en wederwaardigheit,

Aen alle kanten door met grooter majeſteit.

M A R I A S T U A R T ,

Doch 't aertsche deel lijft last , door stadigh tegenwoelen
 Der geesten , die wel scherp hun ongelijk gevoelen:
 Want schoon de mensch van mensch te wonderlijk verscheelt;
 Men schudt den mensch niet uit: oock schiet het vrouwebeelt
 Doort tederheit te kort: en of 't zijn leet wil schuwen,
 Het kan al d'ingekropte ellende niet verduwen.
 Zoo sleepte een stroom van ramp haer wijze moeder mē.
 Kon Kalis , het verlies van zulck een kleine ste ,
 Marie , hare nicht , door waterzucht verslijten;
 Hoe zou Mevrouw bestaen , die uitstont al dit wrijten
 Van twintigh jaren wrocks en staetzichts , hoogh in top?
 Het yzer wijckt den vijl , jae steen den waterdrop.
 Wat raet? Hoe zoekt men best 't gevreesde voort te komen?

Bur. 't Gebreck zit diep , en heeft alreede toegenomen ,
 Zoo datmen langzaem baet verwacht van aertsfeny:
 Doch aengeprest van zorgh en eere , zullen wy
 Met puick van heilzaam kruut , gepluckt in winterweiden.
 Het zwacke lichame eerst een luttel toebereiden,
 Tot dat de zomerson ons beter hope geef ,
 En keur van weeligh groen in beemt en heide leef.
 Wy gaen in 't velt , om kruut met krijghsvolck uitgezonden.

Bic. Ick bidde u luistert scherp naer tijdingen van Londen ,
 En kunt ghy , troost Mevrouw , tot lichting van haer smert:
 En blijde nieuwmaer zet de zwarigheid van 't hart.

R E Y V A N S T A E T J O F F E R E N

Zangk.

MA R I E , uit Jesses stam geboren ,
 En tot een rijcker kroon gekoren
 Dan David droegh in 't Jootsche Rijck:
 Marie in ootmoet hoogh verheven ,
 Van vreught en blyschap aengedreven ,
 Bezoeckt haer nicht in Arons wijck.

ELIZA

ELIZABETH, tot Godt genegen,
 Schiet op, en vlieght Marie tegen,
 Omhelst en kust die groote Nicht.
 Aenschouw dit hartelijck verlangen,
 Hoeze in elckanders armen hangen:
 Hoe liefde bloet aen bloet verplicht.

Tegenzangk.

MARIE, uit Stuarts stam geboren,
 En tot een rijcker Kroon gekoren
 Dan Henrick droegh in 't Engelsch Rijck:
 Marie, in rampspoet hoogh verheven,
 In druck en ballingschap gedreven,
 Neemt tot haer Nicht in noot de wijck:
 ELIZABETH tot wraeck genegen,
 Blijft pratten, zent heur wachters tegen
 En vangt en spant die groote Nicht.
 Zy laetze twintigh jaer verlangen,
 En tusschen hoop en dootschrick hangen,
 Want Staetzucht past op bloet noch plicht.

Toezangk.

Hoe stemden dees twee leste t'zamen,
 Indien de daden met de namen
 Te gader stemden juist en net,
 Als 't eerste paer; maer nu beschaemen
 De wreetheên van ELIZABETH
 Haer naem, vol geurs, en 't heiligh voorbeeld;
 Naerdienze op haer gesmede wet
 MARIE tegens Recht veroordeelt.

H E T T W E E D E B E D R Y F .

Marie. Rey.

Aeertsbiffchop Hamilton, hoe dick, hoe menighwerf
 Beroude 't my, dat ick (noch op mijn Vaders erf,
 Gelijk een simple duif ontflipt, en onbenepen
 Van 's oproers klauw, en reede om over zee te fchepen)
 Niet hoorde uw gryze les, uw' Vaderlijcken raet;
 En fchuwendende den muij van ingekropten haer,
 Het aenzette op den Vlaemfche of Fransche Konings kusten;
 Daer ick, fchier afgesolt, moght zacht en veiligh rusten,
 In dien gerusten fchoot; daer mijn gemael Francois,
 Mijn eerste bruidegom, die telge van Valois,
 Zoo lelijck slaept en rust by 't Vaderlijck gebeente,
 Beklaeght van my, zijn weeuw, en alle zijn gemeente,
 O had my toen 't verftant niet averechts geftaen,
 Tot ftraffe van het gene ick geenfins heb misdaen
 Mijn lieve bloetvriendin, maer zelf den Heer van allen;
 Ick waer aen deze kufft noit blindeling vervallen,
 Tot fchip breuck van mijn' ftaet gezontheit goet en bloet;
 Een dwaefheit, die ick hier zoo dier bezuren moet;
 Daer alles zackt, om zich tot mijn bederf ten neigen,
 En Zufters byl begint alle oogeblick te dreigen
 Mijn afgematten hals, geffeten onder 't juck
 Des kerkers, zonder endt, en nimmer zonder druck:
 Doch ick verdiende aen Godt, helaes! noch haerder flagen:
 Hy ftercke my, om 't kruis geduldiger te dragen.

Rey. Mevrouw, ick bidde u, breeck dit treurigh fteenen af:
 Ghy fteent u weder kranck, en voor den tijt in 't graf.
 Ghy fforte korts van rouw en hartewee te bedde,
 En enckel met u begaen, eer d'artfeny u redde,
 Niet zonder hulp en gunft van 't hemels medecijn,
 Was kranck, terwijl ghy laeght in dien bedroefden fchijn,

Op d'oevers van de doot. Wat denckt ghy aen 't voorliden!

'T zy weelde, 't zy verdriet, dat is voorby gegleden:

Het tegenwoordigh geeft ons zwaarigheits genoegh:

Wy zetten 't grijze hair en rimpels noch te vroegh.

Ma. Hoe kan ick aen dien dagh gedencken zonder weenen,

Die my te scheep zagh gaen, aen 't water te Dundrenen?

Toen Hamilton zich voor mijn voeten nederboogh,

Zijn beide hande vouwde, en met de traen in 't oogh,

My toonde baeck op baeck in ons historiboecken,

Afradende de kust der Engelschen te zoeken;

Daer grootvaer Jakob, d'eerste, eilaes! zoo deerlijck voer;

Malkolm, der Schotten Vorst, en Willemheer, zijn broer,

Van Henrick bleef geprest in dienst op Fransche toghten;

Daer oock 't Albaensche hooft en andere bezochten

Hun wreetheit en verraet; een eigenschap, die dit

Geflacht tot in het been en mergh gekropen zit.

d'Aertsbisschop ruste niet van bidden en bezweeren,

Toen hy den zeeman 't schip aen 't water zagh ontmeeren

Hy woude onschuldigh zijn, en eischte schrift en bladt,

Tot tuigen hoe hy zich aen my gequeten hadt.

O Vader! 'k houde u vry, en soo veel trouwe vrienden:

Mijn schulden hadden schult, die zulck een straf verdienden.

Men waetschuwt al vergeefs: wien Godt zijn hoede ontzeit,

Bemerckt den valstrick niet, die voor zijn voeten leit:

Men wort door rampen wijs, en ondervint te spade,

Hoe los men henedrijve op 's nagebuurs genade.

Rey. Ghy meet een anders hart naer 't uwe, nimmer valsch,

En voelde eerst met den slagh dien slagh op uwen hals.

De scepters gaen te traegh met billijckheit te rade:

Zy achten deucht en eere, 'indienze koom' te stade.

Het wrocken tusschen Schot en Engelanders staet

Van weerszijde op veel bloets en oorlooghs, zonder maet.

Mevrouw, als op een rots geketent tusschen beide,

Verstreckt hun borreghtoght, tot dat de tijt dit scheidt.

12
Ma. Wy staken af in zee, en zagen vast de schaer,
 Die op den oever kermde, en badt met groot misbaer,
 Beschreien deze vlucht, te treurigh en verlaten,
 En voor haer' boezem slaen. Zoo hoort men lammers blaten,
 Wanneer de herderin, geperft van watersnoot,
 Of strooper, zonder naem, oock door haer eigen doot
 Geen kudde bergen kan; terwijl hy aen komt streven,
 En hongerigh naer buit, te woest en overgeven
 Den herder jaeght voorheen, die deerlijck ommekijckt,
 Bekommert met zijn koy, die op den zeekant wijckt.
 Aldus belandden wy te Wirkinton in 't ende,
 En wisselden van gront, maer geensins van ellende.
 Ick zende aen zuster 't hart, haer diamanten pant,
 Maer och! haer eigen hart verkeert in diamant,
 Vermorwt door be noch klaght. Zy houdtme zitten quijnen;
 Zy boeitme in eenzaamheit en duistere woestijnen,
 Vervoert van slot op slot. Zy geeft party geloof,
 En och! voor my alleen zijn ieders ooren doof.

Rey. Zoo vlucht de nachtegael het vogelvangers garen,
 En valt in 's arents klauw, op vrybuit lang ervaren.
 Zoo schuwet het weerloos lam den wreeden wollefs tant,
 En wort van een leeuwin of luipert aengerant.
 De roozen gloejen schoon, maer wacht u voor haer doren.
 Het roozebladt bedeckt een adder bits van toren.
 Het diamant en hart, u toegezonden, spelt
 Te vore hoe haer hart van binnen is gestelt:
 Noch kan het bocken bloet op diamantsteen winnen,
 Maer Koninginne bloet verzach geen Koninginnen.

Ma. Mijn broeder speelt terwijl den Koningk op mijn' troon,
 Misbruickt d' onmondigheit en kintsheit van mijn' zoon,
 Een onderdruckte wees, van 's moeders raet verstooren.
 Hy plondert en verwoest kasteelen, huizen, sloten,
 En laeuw, maer niet verzaet van 't Koningklijcke bloet,
 Vint smaeck en slaet zijn' klauw in 't onverbeurde goet,

Ziet Godt noch menschen aen , om 't ketterdom te stercken ,
 Te stichten op het puin van kloosteren en kercken ,
 Berooft van tiende en schat en offer en altaer ,
 En geestelijcken staet , gedoken in gevaer .
 Soo veel baldadigheits geleên , by t'zamenrotten
 Der wederspannigen , verdriet mijn vroomste Schotten ,
 Die duizenden in 't velt het harnas schieten aen ,
 Gerooft het Recht van Godt en Koningk voor te staen .
 Ick laetme niet te min op toezegh noch gezeggen ,
 En hopende op verdragh , de wapens nederleggen .
 Mijn klaght en onschult wort in 't parlement gehoort ,
 Ick vry gekent : Maer och ! men houtme trouw noch woort :
 Geen voorslagh baet : ick vindt my reis op reis bedrogen :
 Wat zich beweeght of niet , mijn ramp staet onbewogen .

Kenede. Marie.

Geluck , Mevrouw , geluck en zegen sla hier toe .

Ma. Getrouwe Kamenier , wat wil dit zeggen ? hoe ?

Ke. Nu wensch uw Kenede dat haer geluck bejegen .

Ma. Dat quam in twintigh jaer uw Koningin noit tegen .

Ke. Ick zie ons morgen vroegh ter goeder tijdt verloft .

Ma. Ghy stuurt , naer uw gewoonte , uw hoop vooruit te post .

Ke. Ick hoop u morgen vroegh , als eertijts , na te springen .

Ma. Gelijk te Lochlevijn ? belachelijcke dingen .

Ke. Waerom belachelijk ? 't is errenst , en geen spel .

Ma. Hier leit geen Douglas t'huis , geen jonge Daniël .

Ke. En of mijn aenslagh eens in 't endt met Godt geluckte ?

Ma. Uw brein verziert wat nieuws : zoo troost men de bedruckte :

Ke. Mevrouw ontslipte toen in mannelijk gewaet .

Ma. Vergeefs . Nu rep my niet van oproer of verraet .

Ke. Het geen natuur ons raet : ons staet een kans te waegen :

Ma. Dat waegen stont voorhene op bloet en nederlagen ,

Ke. Men heeft , hoe dick en sterck dit slot oock schijn' bemuurt ;

Van langer hant een hol van onder nitgeschuurt ;

Waer door men aen de graft gemackelijck kan kruipen,
 En langs een biesbrugh stil by donckere maene ontsluipen,
 Daer een gezadelt paert u, zonder lantgerucht,
 In luttele uren tijds, zal bergen met der vlucht,
 En voeren strandewaert, bestuwt met brave Ridderen.
 Om in een visschers pinck. *Ma.* Och! zwijg: mijn leden sidderen.
 Wat heeft het edel huis van Hawart niet geleên!
 Wat heeft het niet bezuurt! hoe is het plat getreên
 Mijny vrydom kan, hoe kloeck een aenslagh zy begrepen,
 Niet anders dan 't bederf van velen met zich slepen.
 'k Onslipte Lochlevijn gelukighlijck, en won
 Het velt met zulck een hoop van haest te Dombreton
 De klauwen van Mouray en zijn griffoens te schuwen:
 Maer zoo veel Heeren als hun Koningin bestuwen
 Vervielen jammerlijck te Langsid in zijn laegh;
 Een jammer daer ick noch in 't harte rouw om draegh:
 Men waeghde een schoone kans, van weerszijde afgeronnen,
 Wat wert 'er bloets gestort! Getrouwe Hamiltonnen,
 Dat Godt uw trouw bekroone in 't eeuwighduurzaam Rijck.
 O Koninglijck-geflacht! ghy hoopte lijck op lijck
 Wel festigh in getal. Wie ons had aengehangen
 Geraeckte hier ten val, verflagen of gevangen,
 En ick, verlost van 't Schotfche, in 't Engelsche gewelt.
Ke. Daer klopt Burgon: hy brengt u kruiden uit het velt.

Burgon. Marie. Kenede.

Of kruiden, of wat nieuws, gezonder dan mijn kruiden. (den.
Ma. Wat brengt ghy nieuws, Burgon? dit moet wat vreemts bedui-
Bur. Ick hoop wat goets, Mevrouw, en beter dan ghy waent.
Ma. Zegh op, ghy hebt alree genoeg den wegh gebaent.
 Ontveins my niet 't geen streck' tot korting van mijn lijden.
 Behaegh het Godt, hy geve ons moedigh door te strijden.
Bur. Wy lazen hier en daer het heilzaam kruut by een,
 Wanneer een Ridder quam van peterfburgh gereên.

Gevolleght in 't verschiet van paerden en karrossen.

Ke. Ter goeder ure: ick hoop zy komen u verlossen.

Bur. Ick spreek hem aen, en vraegh naer tijding uit het hof.

Hy kende my, en sprack: mijn Heer, nu hebt ghy stof

Om uitkomst van verdriet voor uw Princes te hopen:

Misleit de roep my niet, ick zie den Kercker open.

Zoo dra het vonnis was door Londen getromper,

Heeft ieder, die haer droegh, dien zwaren slaghe belet.

Men dreight Elizabeth met wraeck aen alle kanten:

Men houdt door brieven aen, vertoogen en Gezanten,

En al wat achterdocht en omzicht baert en zorghe.

Hier dreight en smeectt parijs, daer 't hooft van Edenborgh,

Haer zoon, Bourbon, en d'ooms, zoo Lotheringe als Guisen,

En al wie by haer bloet aen Majest eit verliezen.

Bellieyre boven al verbloemt vrouw Stuarts schult,

En stuit ons Koningin, gedwongen met gedult:

Ter liefde van Valois het Recht zoo lang te schorten,

Oock met gevaer van Kroon en leven te verkorten.

Het Keizerlijcke hof, gansch Duitschlant, ja Euroop

Gaen zwanger van dit pleit. De Roomschen scheppen hoop

Dat onze Koningin uw Koningin zal sparen.

Ick hoop dit onweer zal ten leste nu bedaren.

Het Rijk is vol geruchts, dat alle dage wast.

Dees Heeren komen nu ontrouwen hunnen last.

Verquick uw Koningin het hart met deze maeren.

Ma. De zee leit op haer luim, om met noch feller baren

't In slaep gewieghde roer' te weccken met een slaghe,

Daer 't reddelooze schip niet langer tegen magh.

Betrouw een zeegedroght: betrouw uw lijf de winden

En wateren des volcks, genegen tot verslinden.

Men peilt geen gront van 't hof: zijn afgront leit te diep.

Ke. 't Is noch geen halff jaer dat zy haer woort herriep,

En onder 't lezen zelf den mont des Rechters snoerde,

Eer Amias door last u op dit huis vervoerde:

M A R I A S T U A R T ,

Ja menigh jaer geleên verwees u 't Parlement,
Doch zonder nadruck : al dat dreigen quam in't endt
Op dezen kercker uit : dit zijn de zelve vlagen.

Ma. Het gae zoo 't Godt belief : zijn wil zy mijn behagen.
Daer kloppenze : my dunckt dat ick de Graven hoor.
Burgon , doe op : vertreck : de Heeren zijn daer voor.

De Graven. Marie.

Mevrouw , vergeef het ons , zoo wy uw' geest beroeren ,
En komen met den last van 't vonnis uit te voeren ,
Door wil der Koninginne en 't volle Parlement
Gefstreken tegens u ; op dat men cens in 't endt ,
Bykans aen lager wal , tot schipbreuck toe , gedreven ,
Den staet des Rijcks zijn rust , de Koningin haer leven
Verzekere , eer de storm van zoo veel ongevals
Door reuckeloos verzuim hun t'essens op den hals
Koom' stotten , en met een den Godtsdienst te verpletten ,
Waer aen ons Godt verbint , geweten , eedt en wetten :
Getrooft dan morgen vroegh u zelve hier bereit
Te svingen onder 't Recht , u wettigh opgeleit ;
En wijt ons niet , dat wy 't gevelde vonnis uiten ,
Als dienaers van 't Gerecht , door gunst noch haet te stuiten.

Ma. Zoo langh het niet by my , dat uwe Koningin ,
Mijn zuster , die ick meer dan zusterlijck bemin ,
Mijn doot bezeeglen zou , en dus dien twist beslechten ;
Dewijl ick geensins ben gehouden aen uw Rechten :
Edoch behaeght het haer te zoenen dit geschil
Met storten van mijn bloet ; ick stem in haren wil ,
En ga die schoone doot gemoeten met verlangen :
Oock is de ziel niet waert om hoogh de kroon t'ontfangen ,
Indien hier 't lichaem schroom' voor d'opgeheve bijl ,
En schrick' voor oenen slagh. Ick heb my al een wijl
Bereit , en wissel bly den kercker van dit leven ,
Om mijnen bruidegom en Heer de hant te geven ,

In 't onbenevelt licht, daer haer noch afgunſt baſt;
 Daer Godt de tranen zelf van oogh en aenſchijn waſcht.
Gra. Verſchoont ons Koningin, en reinigh uw geweten
 Van 't laſterlijck vergrijp en bloedige vermeten,
 Te kenbaer aen het volck, dat haer om d'ooren loopt.
 Men heeft verradery en liſt op liſt gehoopt,
 Gedongen naer ons kroon, en Roomschen, die u noemen
 Hun rechte Koningin, baldadigh hooren roemen
 Op Stuarts wettigheit, en ſtoffen, woefst en wilt,
 Op uwe luiperden en aengenomen ſchilt.
 De kroon (dit weet Mevrouw) verdraeght geen ſtoelgenooten.
 De Londensche gemeent, de kleenen en de Grooten,
 Een ieder roept om 't luiſt: verzekeer uwen Staet:
 Maer 't gene dees gekroonde op 't hooght ter harte gaet
 Is d'eere des geloofs, gezuivert door 't hervormen,
 Het welck in deſen nacht van dagelijckſche ſtormen
 Geen veiligheid kan zien (wy tuigen 't ſonder ergh)
 Ten zy het door uw doodt ter noot zijn leven bergh.
 De doodt van 't een geloof is 't leven van het ander.
 Zoo ſcheit men Belial en Kriſtus van malkander:
 Zoo punrt men ons gheloof van ſchuim en valschen ſchijn;
 Dies neem ghedult: het magh, het kan niet anders zijn.

Ma. Gelooft zy Godt, nu zelfs de vyanden betrouwen
 Dat mijn gezagh alleen waer maghtigh op te bouwen
 Den overouden dienſt van 't omgevroete altaer;
 Een roem zoo goddelijck, dat ickze met gevaer
 Van Stuarts kroon en bloet, den opperſten ter eere,
 Ter eere zijner Kercke, op 't vierighſte begeere.

Gra. Volhardt vry even ſtijs, en hou den zelve toon:
 Maer och! zy ſtaet vergeefs naer d'eer der martelkroon
 En naem van Heiligh, die naer 's anders hart durf ſteecken,
 Met eenen naer heur kroon, een ſtuck te klaer geblecken.

Ma. Dat waer vermetenheit, en anders dan my voeght.
 Zy hoeft geen dubbele eer, wie d'eenige eer vernoeeght.

M A R I A S T U A R T.

Ghy hebt aen 't lichaem maght door Godts gehengenisse;
 Geensins door Recht; dat vraecht uw overtuight gewisse,
 Zoo wel bewuft, dat ick, die een Gezalfde ben,
 Een vrije Koningin, naest Godt geen hooger ken:
 Noch stelt ghy mijne Ziel door dreigement geen wetten.
 En kuntze niet de hoop op die gena beletten,
 Waer door ick hem mijn bloet opoffer, die my sterck',
 Dat mijn vermindring streck' tot wasdom van zijn Kerck;
 Waer buiten my niet lust de werelt te regeeren,
 En om 't vergangelijck 't bestendigh Rijk t' ontbeeren,
 Veel min tot zusterflagh te geven raet of daet.

Gra. Hoe lochent ghy 't geen blijktt by Babingtons verraet.

Ma. Ick legh mijn hant op 't boeck, gelijk een vrouw van eere,
 Ia kriste Koningin, ten troon gezalf, en zweere
 Op 't noit vervalschte Woort, dit heiligh perckement,
 Dat my noch zustermoort noch opzet is bekend,
 Die naer heur' ondergangk of nadeel hebb' geroken.
 De voorspoet van heur staet (hoe snoot ick zit besproken)
 Was t' alleen tijde my ten hooghste waert en lief.

Gra. Ghy zweert by Roomschen text, maer kunt den cijferbrief
 En Naus getuighenis en Kurle niet verstommen.

Ma. Hoe zit d' onbillijckheit zoo hoogh in top geklommen?
 En bezight men nu knecht en huurling, luttel trouw,
 En vlammente op genot, ten laste van hun vrouw?
 De waerheit schijnt te sterck in 't aenzicht van de logen.
 Men breng ze eens (heeft men 't hart) ons levende onder d'oogen.
 Wy kennen Walsingam, en wat hy broet in 't hart:
 Zijn schalckheit weet, hoe zy zich diende van Balart,
 Meinedigheit gebruickte, en spreecken kost door monden,
 En pennen, aen geen' plicht of eere en eedt gebonden.
 Ick zie de Majesteit der Kroone in slijck getreen,
 Indienze, in zulck een zaeck, moet hangen aen het geen
 Geheimeschrijvers, dier verplicht voor haer te buigen,
 Gevalle om jemants zucht lichtvaerdigh te getuigen.

Ghy weet wie hen mischept : ick heb hun trouw beproeft
In billijckheit die geen getuighenis behoeft.

Het blijkt hoe Saul noch dus , tegens zijn geweten ,

Al t'onrecht David pooght aen muur en want te spreken :

Hy sprong te venster uit , en ick , die anders niet

Dan mijn verlossing zoek , het geen Natuur gebiet

Den vogel in zijn kouw ; 't geen zelfs de wetten raden ,

Zit hierom mer een moort en zufterslag beladen.

Een krancke weduw , die gekerckert zucht en smeect ,

Misdoet , terwijlze bidt dat Godt haer boeien breekt ;

Misdoet , terwijlze schreit , dat hier of daer een stercker

Op hare klaghte ontwaecke en opene dien kercker

Der entlooze eeuwighheit , alle oogenblick bespiet ;

Terwijlze smilt als sneeuw , en smoort in dit verdriet.

Noch zochtze Flippes noit haer erfrecht op te dragen ,

Om niet (al belght hy 't zich) de zuster te mis hagen ,

En diende zich veel eer van Hesters zoeten aert ,

En lieflijk smeecten , dan van Judiths bloedigh zwaert.

Gra. Mevrouw , ghy hoort den last betrouwt aen onze zorgen ;

Die u geen uitstel geeft dan tot den dagh van morgen.

Ma. Welaen , ick heb voorhene uw aenklaught wederleit ,

En wil , als een wie Recht en reden wort ontzeit ,

My zelve op 't hoogh gerecht der opperheerschappye ,

Waer voor Elizabeth gelijk staet met Marye ,

Beroepen. Ghy verstaet , u allen is bewust ,

(Want geen bewimpeling 't geweten dempt of bluscht)

Dat mijn geboorte alleen en Godtsdienst my bezwaren :

Doch 't is in niemants maght zich zelf te wederbaren ,

Te lochenen zijn bloet , r'ontkennen 'theiligh merck

Der vontre , die de ziel dit indruckte in de kerck.

Men noem' het zoo men wil , dit zijn de lasterstukken ,

Waer op ick my getroost voor uw geweld te bucken.

Gra. Wy hebben ons gemoedt gezuivert , zoo 't behoort :

Beroep u vry op Godt : wy waren echter voort.

Ma. Dewijl men in dit Rijck my nauwelix zal kunnen
 En uitvaert, naer den eifch van mijn geloof, vergunnen
 En Koninglijcken ftaet; gelijk 't aelout geflacht
 Der Koningen van outs ter aerde wert gebraght;
 En aengezien de wrock der nu veraerde Schotten
 Ons Vaderlijck gebeent verboodt in 't graf te rotten,
 En stroide d'afsch en stof der Vorften in den wint;
 Zoo bidde ick, als de haet der menschen, dol en blind,
 Verzaet zy met mijn bloet onnozelyck te plengen,
 Dat dan mijn hofgezin en dienaers 't lichaem brengen
 In eenigh heiligh lant, of naer de Fransche kust,
 Daer mijn Vrouw Moeders lijk begraven, lieflyck rust;
 Zoo magh dit zwacke lijf, waer in de ziel ging treuren,
 Gescheiden van de ziel, in 't einde eens rust gebeuren;
 Tervyl 't onsterflijck deel door offers en gebeên
 Gedient, met meer cieraets zijn hoop te moet ga treên.

Gra. Dat ftaet uw dienaers eerst de Koningin te vragen,
 Behaeght haer dit verzoek, wy laten 't ons behagen.

Ma. k Verzoek mijn Biechtvaers dienst, om, volgens ons manier,
 Het hart te zuiveren, en voor mijn afscheit hier
 Te nuttigen ons Manne en Kristgheimenisse.

Gra. Vervloecte afgodery! het strijt met ons ghewisse.

Ma. Magh nu mijn zielzorgh, my geheele jaren langk
 Geweigert, al te straf, niet stutten een, die kranck
 Naer geest en lichaem, zich godtvruchtigh zoekt te troosten;
 Men weigert zulck een bede oock niet den allerbosten
 En godtvergeerten, in 's levens uiterste uur.
 Hoe wrijft men deze loogh noch in mijn hartquetsuur?

Gra. Men heeft u toegeschickt een' Bisschop met den Deken.

Ma. Geen Onroomsch yveraer verstout' zich my te spreken.
 Geloofst zy Godt dat ick al onderwezen ben,
 En zonder hun zijn Kerck, en mijne misdaet ken,
 Gelijk het kroonne spoor en dwaellicht der verkeerden.

Gra. Naerdien ghy dan den raet der wijze Godtgeleerden

Verlastert en verworpt, bekennende veel min
 Hoe ghy u tegens ons gekroonde Koningin,
 Uw wettigh overhoofst, zoo schendigh hebt vergrepen;
 Zoo voel haer gramschap nu rechtvaerdighlijck geslepen
 Door uw hardneckigheid, gewapent tegens Godt.
 Paulet, vaer voort: ghy weet haer Majesteits gebodt.
 Men handelze voortaan gelijk een statelooze,
 Berooft van waardigheid, ten spiegel voor de booze.

Paulet. Marie. Rei van Staetjofferen.

M Evrouw, nu regel u naer 's tijts gelegenheit,
 Ontzeggende dat een, wie 't leven wort ontzeit,
 En buiten staet en cere en ampteloos gerekent,
 Noch eenigh teken voer', 't welck Majesteit betekent:
 Beveel dan dat men voort dit pauweljoen om hoogh
 Van zwart fluweel, en voort al wat hier hange in 't oogh
 Gewilligh wechneeme, en het zeil der hoogheit mindere,
 In 't onweêr des gerechts, en dus alle opspraeck hindere:
 Doch wijt het my zoo zeer, noch deze Heeren niet,
 Als onze Koningin alleen, die dit gebiet.

Ma. Ick ly het met gedult: dat zy haer' haet verzade.

De hemel zalfde my, en riep door zijn genade
 Marie tot dien troon, als met zijn eige stem.
 'k Bezit rechtvaerdighlijck, en houde alleen van hem
 Mijn' troon en kroon te leen, en wilze met mijn leven
 En bloet oock hem alleen gehoorzaam wedergeven.
 Hy heeft Elizabeth niet boven my gestelt.
 Laet Parlement en Raet en Ketterdom gewelt
 Te wercke stellen, als geweldenaers en stroopers,
 Die in een moortspelonck, gesterckt met overloopers,
 Den allervroomsten Vorst vast knevelen met kracht;
 'k Gedoogh het tegens recht: 't is buiten hunne macht,

Dat ick geen Koningin (zy doen hun beste) sterve;
 Hoewel mijn staet wat glimps in 't oogh der menschen derive.

Pau. De bloem der Majesteit gaet open, en vergaet.

Ghy zijt niet die ghy plaght, maer in verwezen staet.

Ma. Noch houdt het Koningsdom zijn 'luister onbedorven,

De Koningen des Rijcks zijn meer dan eens gestorven

Een doot, zoo eereijck voor 't Koninglijck geslacht,

Als schandelijck voor 't volck, dat in die boosheit lacht:

Wat wonder is het dan, zoo weder een verwoede

't Getal der Koningen van Engelandtschen bloede

Vermeere met mijn lijck? 't is Engelandts manier:

Dat schatte noit het bloet der Koningen zoo dier,

Of plengde 't milt, en maeide, als met een dolle zeiffen,

De telgen van den stam, die recht hadde iet te eischen,

Te vorderen, uit kracht van tijtel, op dees kroon.

De Koning Rijckaert wert met zulck een' haet en hoon

Bejagent, en getrapt, om hem zijn recht t'ontwringen.

Pau. Ghy spreeckt als had ghy maght om anderen te dwingen.

Regeert de Moeder nu in Schotland, of de zoon?

Ontwijde Koningin, berooft van Rijck en troon,

Wat moedigh u? wat staet u echter meer te hopen?

Bedenck, 't is tijt, hoe verre uw zaecken zijn verloopen.

Ma. Noch zoo niet, dat mijn moedt bezwijcke voor dien last,

En ick bestemme 't geen mijn grootheit nimmer past.

Men pooght vergeefs het merck der zalvinge uit te wiffen:

Oock kan de wettigheit onze afkomst geensins missen;

Bencemze al wat u lust, ghy neemtze nimmer af

Het voorrecht van haer' stam, geheiligh tot den staf.

Pau. Ghy mooght dan zonder scha dees ydle pracht ontbeeren,

Die u geen voordeel geeft, en onze zaeck kan deeren.

Ma. Ontheiligh men in ons der Vorsten Majesteit?

Pau. Ghy hebt door hoogh verraet die stralen afgeleit,

En zijt van stam en bloet veraert door snoode wercken.

Ma. Beroof ons 't overschot der Heereijcke mercken,

Wanneer 't genoemde Recht zich paeie met ons hoofd.

Pau. Zoo zult ghy levend zien uw glansfen uitgedooft.

Ghy Joffers, helpt dien troon zoo daetlijck uit onze oogen.

Rey. Is alle ontzagh zoo schoon en t' effens uitgetogen,

Dat ghy de Majesteit, die altijd stip op 't punt

Van eere stont, voor 't lest zoo luttel luisters gunt?

Een schijn van eere plaght de Grooten in het sterven

Te volgen, en magh dees zoo weinigh niet verwerven?

Pau. 't Gebeurt wel dat men straf en schijn van eere paert:

Maer sulck eene acht men oock geen schijn van eere waert.

Zy zie noch levend dus haer lijck ter aerde dragen,

En hoore u, eerze sterf, haer dooden romp beklagen.

Rey. Helas! verdient Mevrouw geen deernis in dien staet

Van sterven? hoopt men noch met vruchtloozen smaect

Zo sel en dartel op den stapel der ellende

En jammeren, een nacht voor haer rampzaligh ende?

Dees kamer huilt u toe, terwijlze in tranen smelt.

Het schenden van dien troon door openbaer geweld

Kan 't halsrecht wettigheit noch schijn van 't wettigh geven.

Zy scheid van alle hoop op 't weereltsche uit dit leven,

En slaet haer oogen reede op een geruster Rijck.

Pau. Het is dan tijt dat zy beneên de vlagge strijck',

En cenmael leer' versmaent al 's weerelts ydelheden:

Zy heersche vry om hoogh, een ander hier beneden:

Wie hier zijn oogen sluit, en naer den Hemel ziet,

Bekreunt zich met dit aertsch en aertsche hofsprael niet.

Rey. Men plagh 't verwezen hart door heuscheit te verquicken,

Beleeft te handelen, te stercken voor de schricken

En 't grimmen van de doot: maer niemant luistert hier

Naer reden, of bescheit. Barbarische manier!

Waer zijn wy? in een woud? wie nestelen hier binnen?

Pau. Dewijl ick met gemak noch heuscheit niet kan winnen,

Zoo staet my boven al te passen op mijn eer:

Trauwanten, haest u, ruckt en smijt die pracht om veer.

24
M A R I A S T U A R T ,

Rey. Heer Melvin, kunt ghy ons niet helpen noch beschermen?

Paau. Trawanten, rept u, voort, en keert u aen geen kernen.

Rey. O Godt, verdraeght ghy dit? O wee! O wraeck! O smert!

Tyrannen, stoot haer eerst den moortpriem in het hart,

Op datze niet, haer eere en tytels overlevende,

Gevoele hoe de nicht van Henderick den zevende

(Dewijlze in errefrecht en godtsdienst niemant zwicht)

Tyrannigh wort het stof gemalen van haer nicht.

Ma. Mijn dochters, houdt gemaeck: bevel de wraeck een stercker,

Die in de duysternisse en damp van dezen kercker

Ons ongelijk aenschouwt van zijnen hoogen stoel.

Hy streckt zijn armen uit, om ons uit dezen poel,

Een' rechten jammerpoel, door zoo veel smaet en lijden

En wederwaerdigheid op zijnen troon te weijden.

Ick zie al wat hier blinckt voor stof en vuilnis aen:

Ick zie een' rijcker troon daer boven open gaen.

REY VAN STAETJOFFEREN.

Zangk.

O Eerftelingen van dit eilant,

Donalt En Lucius, die eerst

Uw kroonen neerbooght voor den Heilant,

Van wien de weerelt wort beheerscht,

En lochende uw besmette altaren

Voor't zuiver outer van het Kruis,

Dat, als een baeck, ons Noortsche baren

Verlichte, en broght den zeeman t' huis,

Die, nat van 't ongestuimigh weder,

Geen Glaukus danckte, na dien druck,

Maer stortende voor 't kruisbeelt neder,

Messias toefschreef zijn geluck;

Bewees zich danckbaer dien Behoeder,

Betemmer van de wilde zee.

En zongh den lof der Maghet en Moeder,
 Die, als een Noortstar, hem de ree
 En haven met haer' vinger toonde;
 O Koningen, gelijk van zin,
 Ziet neder, hoe u erfgekroonde
 Ontwijt zit van uw nazaetin,
 Die afgevallen, zoo verbolgen,
 Den ouden godtsdienst durf vervolgen.

Tegenzangk.

In 't schuim der Kaledonsche baren,
 Om Orkades noch Yrlant vont
 De visscher, grijs en afgevaren,
 Geen zeegedrocht, zoo wreer van mont
 Dat dit, zoo spits en scherp van vinnen,
 Zoo schalck, zoo loos en boos van aert.
 Laet schepefloopen en verslinnen
 Wat wil, met balgh en slingerstaert;
 Een' staert, die 't water om kan roeren
 Van onder op, en met een' klinck
 De kiel en, die zoo veilig voeren
 Zoo treffen, dat de vloot verzinck':
 Dit lant gedrocht beschaemtze altzamen
 In wreetheit, onrust en geweld,
 De oit gefrant te voorschijn quamen,
 Wann'er hun voorspoock plagen spelt:
 Het laet geen nageburen slapen:
 Het rooft op 's buurmans kust en grens.
 Het wil den ardtkloot overgapan:
 't Vermomt zich met de grijs van mensch:
 Het Engelsch hof hier van bezeten,
 Magh dit met recht Nayver heeten.

Toezangk.

Helaes! wat baet het dat Natuur
 Britanje van de weereit scheidt?

Wat baet het dat Sever dien muur
 In 't midden van twee volcken leide,
 Om Albion voor Kaledon

En zijnen intoght te bevryen?

Nu dit gedroght niet rusten kon,

En over muur en graft quam glien,

En voede in 't Kaledonsche Rijk

Die booze lucht van burgertwisten,

Om hier ons Koninginnelijck

Op 't hart te trappen, en te kisten

Al levendigh, na zoo veel smaets.

Wat baect een dor ghedroght al quaets!

HET DERDE BEDRYF.

Paulet. de Graven.

B Elieft den Heeren my iet anders te bevelen?

Ick heb den hoogen last gevolght in alle deelen;

Beval twee Edelien de kamer van Mevrouw,

Verckerde het huis zorghvuldigh en getrouw

Met stercker wacht dan oit, om onraet uit te sluiten.

Nu vreesst men met den dagh alree den drang van buiten,

Eer ons 't nieuwsgerigh volck, en meer dan 't enge perck

Der zale bergen kan, met dringen vall' te sterck.

Gra. Men houde het kasteel en zijne poort gesloten,

En opene ons kliacket by tijts voor luttel Grooten

Van Adelijck geslacht, of Ridderlijcken staet;
 Doch met eerbiedigheit, bescheidenheit en maet.
 Het sta den Ridder vry twee dienaers in te brengen,
 Den Edelman slechts een'. Dat zich geen anderen mengen
 In dien benauden drang dan wacht en slotgezin.
 Men neem' van buiten slechts tweehondert koppen in.

Pau. Al wat ghy meer beveelt dat laet ick my behagen.

Gra. Hoe heeft die droeve zich na uw vertreck gedragen?

Pau. Bedaert, en min noch meer dan een die ergens reift,

En eerst bezorgt het geen de henevaert vereischt.

Zy laet het avontmael wat tijdiger bereiden,

Om voort het noodigh werck te spoeden, voor het scheiden,

En neemt met matigheit haer' noordruft, zoo geruft,

Gelijckze plagh, en als van geen verdriet bewust.

De tafel luistert vast naer heur gezoute woorden;

Een troost en hemelval voor d'ooren, die dit hoorden.

Zy vraecht Burgon ofhy, als zy, oock nam in acht

Hoe sterck de waerheit is en met hoe groot een kraecht

De Waerheit Logentael den mont weer op te breken,

Om door die vyandin 't gelochende uit te spreken.

Het vonnis, zeitze, 't welck my scherp ter straffe daeght,

Verwijstme, als eene die Elizabeth belaeght,

En nietemin wil Kent dat ick het licht zal derven,

En sterven, eer door my zijn Godtsdienst koom' te sterven;

Getuighenis, die dus gehouwen op mijn graf,

My eer ten roem gedijt dan tot schandael en straf,

Gra. Zy ga hier op getroost den slag des doodts verbeiden.

Pau. Zy drinckt, na 'et avontmael, en voor het jongste scheiden.

Zoo rustigh als bedaert, haer' stoet den scheidranck toe,

En wil dat hoeft voor hoeft haer hier bescheit op doe:

Die wachten 't op hun knien. nu Godt het wil gehengen:

Daer ziet men elck den wijn met zoo veel tranen mengen

En nocken en misbaer, dat zelf een Edelman,

Die 't my verhaelt, zich niet van tranen spenen kan.

MARIA STUART,

Een jeder bidt gena voor 't geen'er zy misdreven.
 Zy zelve smeect, men wil haer' misflagh oock vergeven,
 vertroostze, als eene die den kercker vol verdriet
 Geopent, en in 't licht van 's hemels blijfchap ziet:
 Zy wil een jegelijck in haer gebedt gedencken,
 By Godt en d'Engelen, die haer van boven wencken.
 Aldus geneestze 't hart, ter doot bedroeft en kranck.

Gra. Het hofgezin verliest by haren ondergangk.

Pat. Zy neemt de pen, en schrijft op 't spoedighste drie brieven,
 Te leveren (hoevel alleen op uw believen)
 Den Koningk te Parijs, en Guize, en enen hier,
 Bevelende haer ziel den Biechtvaêr, hoogh en dier.
 Zy leest haer' jongsten wil, en staet van lijfcieraden,
 Juweelen en gestecnte, en giften en gewaden;
 En deelt den reestfen schat aen haer getrouwen nit,
 Waer na zy zich terstont in haer gebecel sluit,
 En d'uren nu besteedt tot bidden en tot waecken.

Gra. 'Tgaet wel: 't gestarrent daelt. Wie durf ons hier genaken?

Melvin. de Graven.

Dat uw Genade zich mijn aenspraeck toch niet belgh.
 Een druck te groot, en dien ick levend' naeuw verzwelgh,
 Verruckt my, om by nacht de Heeren noch te spreken;
 Hoewel ick dicht vergeefs: het streck' ten minste een teken
 Van 't eerlijck hart, verknocht aen zijne Koningin.

Gra. Hofmeester, hou uw rust: wat komt u in den zin?

Mel. Is 't vruchteloos, 't gedy tot rust van mijn geweten,
 Indien ick eenighzins my zelven hebb' gequeten.

Gra. Indien ghy met uw tong dit schellemstuck vergult?

Mel. Ick onderwint my niet te weten van haer schult,
 Of onschult aen dit stuck, waer van de menschen spreken:
 De Rechters weten best wat hier van zy gebleken
 Of niet: 'k geloof alleen [in dien ickze anders ken
 Uit haren ommegangk, als die haer dienaer ben,

En gansch onzijdigh, best getuighenis kan geven]
 Dat zy de zuster noit gedongen hebb' naer 't leven,
 En hier op is getrooft t' ontfangen dezen slag,
 Waer op het hoogh gerecht en d' allerjongste dagh
 Zal volgen, t' zijner tijt, om al die vonnis vellen.

Voor 't al doordringende oog van Godt te Recht te stellen.

Gra. Zy hou zich dan getrooft, en klaegh' niet over 't lot
 Van 't Recht, het welck ons staet te wettigen voor Godt.

Mel. Zy kende schult noch Recht in dit geschil, en echter
 Beveelt men tegens Recht haer Majesteit den Rechter.

Gra. Het heiligh Recht is blind, en kent geen Majesteit.

Mel. De Majesteit geen mensch, maer Godts almogentheit.

Gra. Geen Hoogheit was het Recht der wetten oit ontwassen.

Mel. De hemel strafte zelf, die op geen wetten passen.

Gra. Zoo most het Recht te lang op d' aerde stille staen.

Mel. Men onderscheide hier den Vorst van onderdaen.

Gra. Zoo doenze, die hier op rechtvaardigh vonnis strijcken.

Mel. De mindre vonnist hier dan over 't hooft der Rijcken?

Gra. Marie buighe 't hooft voor Vrouw Elizabeth.

Mel. Zy staen gelijk van Godt op 's weerelts troon gezet.

Gra. Hier heerscht Elizabeth alleen, en geen Marye.

Mel. Dat haere heerschappy tot heil des volcks gedye.

Gra. Her heil des volcks eischt straf van zijne vyandin.

Mel. Een heilige, een gezalfde, een vrye Koningin?

Gra. Een tijtelkoningin, een Koningins gevangen.

Mel. Gevloden in haer schoot, doch luttel heusch ontfangen.

Gra. Verstooten van haer volck en Rijk, en aengeklaeght.

Mel. Ontwettigh tegens Recht en reden uitgejaeght.

Gra. Wy willen dat geschil hier slechten, noch bepleiten.

Mel. Ten minste draeght ontzaggh den glans der Majesteiten.

Gra. Aen die geen Majesteit oit quetsen door verraet.

Mel. Wat stroit men niet al uit door vyantschap en haet?

Gra. Wy laten ons door haer noch vyantschap vervoeren.

Mel. Het godtlijk Recht verbiet Gezalsden aen te roeren.

M A R I A S T U A R T ,

- 30
- Gra.* Dit Recht gebiet , dat zy den moort ten spiegel dien.
Mel. De Koningk David zelf heeft Saul wel ontzien.
Gra. En Davids zoon ontzagh niet eens zijn' outften broeder.
Mel. Die stack hem naer de kroon , door voorbe van de moeder,
Gra. En deze heeft zich lang aen 's anders kroon verstaft.
Mel. Onschuldigh wortze met haer schoonvaers schult belast.
Gra. Zy heeft het me bestemt , dies wort het haer geweten ,
Mel. Die wonde is lang gezalft. *Gra.* De nasimert niet vergeten.
Mel. Men zie hier stam en bloet en eigen maeghschap aen.
Gra. Hier gelt geen bloet , al zou die gansche stam vergaen.
Mel. Zult ghy uw handen dan zoo woest aen 't gastrecht schenden?
Gra. Aen een , die voester was van endelooze ellenden.
Mel. Gevoedt door 't ongelijck , dus langh haer aengedaen.
Gra. Men heeft gewapent trots naer's Rijcks bederf gestaen.
Mel. Naer vryheit , om dees duif uit 's kerckers klaeu te slaecken.
Gra. Zich meester van de staet en 't Koningkrijck te maecken.
Mel. Zoo jagen achterdocht en vrees haer eige schim.
Gra. Men denckt zoo erregh niet , of 't valt noch ruim zoo slim.
Mel. Een krijghs gevangen zelf verschoont men naer de wetten.
Gra. Gevangens , die zich niet door lantverraet besmetten.
Mel. Gevangens , die met kracht zich redden uyt dien noot.
Gra. Gevange Koningen zijn menighmael gedoot.
Mel. Men breng' geen voorbeelt by dan met gelijcke reden.
Gra. Aldus heeft Konradijn verdiende straf geleden.
Mel. Een onverdiende straf , van duizenden vervloect.
Gra. Zijn misdaet blijkt te klaer , in dien menze onderzoect.
Mel. Hy dong in 't hatrenas naer Karels kroon , en leven.
Gra. Hoe kan 't Elizabeth Marie dan vergeven ;
Mel. Die quam hier wapenloos en smeekende in haer hof.
Gra. En sedert hier gehooft , verliepze zich zoo grof.
Mel. De Koning Konradyn versteurt de rust der Kercke.
Gra. En deze niet zoo stil , dat ieder het niet mercke. (naem.
Mel. Onschuldigh draeghtze al 't geen men aenschrijft op haer'
Gra. Zoo schendigh , datmen zich der blijcken billijck schaem.

Mel.

- Mel.* Ontflaetze, en al het R i j c k met eenen van die zorgen.
- Gra.* Ontfla ons R i j c k van zorgh *Mel.* verzekert het door borgen,
- Gra.* Wat borgen hielden oit een Koningin in toom?
- Mel.* Verbint den zoon by eede, en Guize haeren oom.
- Gra.* Geen borge kan den staet des Rijcks gerustheit geven.
- Mel.* Haer leven sterckt een schilt, en berghet heur nabuurs leven.
- Gra.* Noch beter door haer doot, die velle al 't oproer neêr.
- Mel.* Dat slaet dan licht zijn oogh op een' uitheemschen Heer.
- Gra.* Op Spanje? die is wijt van 't Britsche strant gezeten.
- Mel.* Kan Vranckrijck zijn gekroonde en zuster wel vergeten?
- Gra.* Wy zijn de wraeck getroost, indienze ons oorlogh verghet.
- Mel.* Genade baerde oit gunst, daer straf den wrevel terghet.
- Gra.* Genade stijft, de straf verschrikt den lantverrader.
- Mel.* Het maegschap grenst te na. *Gra.* Het vaderlant noch nader.
- Mel.* Bewaert uw Koningins kroonijck voor zulck een vleck
- Gra.* Indien rechtvaerdigh Recht tot schande of laster streck',
- Mel.* Ziet toe, ghy sult het recht der volcken overtreeden,
- Gra.* Geensins 't byzonder recht, het heil van volck en steden.
- Mel.* 't Vergaet hem zelden wel, die 't recht der volcken schent.
- Gra.* Wie recht doet naer den eisch ontziet geen dreigement.
- Mel.* 't Natuurrecht lijst dit niet, en spreckt het vonnis tegen.
- Gra.* Dat lijst geen zusterslagh, noch houdt die kromme wegen.
- Mel.* Men kan de vangenis verzwaren tegens list.
- Gra.* Zoo doet men, met een zerck te rollen op de kist.
- Mel.* Het gansche Kristenrijck zal 't vonnis overwegen.
- Gra.* Wy overwoegent eerst: nu staet ons Recht te plegen.
- Mel.* Te vellen zulck een hoofd met een verwate bijl?
- Gra.* De recht bijl honw' slechts toe: 't is Engelanders stijl.
- Mel.* Een Engelsch oir gedoemt van Engelsche onderzaten?
- Gra.* Van 't volle Parlement, en drierhande staten.
- Mel.* O Hendericken, voelt ghy dit niet in uw graf!
- Gra.* Zy voelen dat'er heersche een nazaet van hun' staf.
- Mel.* Besprengkelt met dit bloet uit hunnen stam gesproten?
- Gra.* Geen bloet uit dartzelheit, maer hooge noot vergoten.

M A R I A S T U A R T,

- Mel.* Gevolgt van naberouw en tranen, doch te spa.
Gra. Van juichen en triomfen en blijfchap, zonder ga.
Mel. Triomfen op het lijk van zulck een hooghgeboren?
Gra. Noch liever haer dan Vrouw Elizabeth verloren.
Mel. Noch liever geen van beide, en bloet met bloet vereent.
Gra. Zoo paey men bloet met bloet. *Mel.* Daer gansch Europe om
Gra. Een korte wijl, tot dat het lichaem leit begraven. (weent;
Mel. Een Koningin, van Godt verrijckt met zoo veel gaven;
Gra. Met gaven, lang misbruickt, ten val van menigh Heer.
Mel. Bekommert met haer kruis en leven staet en cer.
Gra. Wat is'er bloets gestort, om haer in staet te houden! (den
Mel. Dat treffe op 't hooft van hun, die haer die moeiten brouw-
Gra. De rust van Engelant en Schotlant hangt aen haer.
Mel. Die 't elckens vrede zocht en kocht, op heur gevaer?
Gra. Die noit zich naer dees tijts gelegenheit wou vlyen.
Mel. Gewilligh, en zoo veel haer errefrecht kon lyen.
Gra. Wie 't heerschen luste, leer' zich zelf te buiten gaen.
Mel. Zoo verre dit met haer geweten kan bestaen.
Gra. Zoo verre zullen wy haer misdaet oock verschoonen.
Mel. Ghy zult dien grooten zoon in zijne moeder hoonen.
 Hoe wil die jonge Vorst, hoe wil dat ziedend bloet
 Opobbelen van toorne, en met verbolgen moet
 Te paerde in 't harrenas met zijn gehoonde Schotten,
 Gestערckt van over zee, op dit barbarisch knotten
 Des overouden stams van zulck een brave spruit,
 Het moederflaghtigh volck bestoken, niet om buit,
 Of ro of en snoot gewin, maer door het eerlijck vechten
 Zijn moeders ongelijck met bus en degen rechten.
 Geen kans stont oit zoo schoon of 't keerde op 't ongezienst.
 Ick bid verschoon Mevrouw, uw eige kroon ten dienst.
Gra. Dat staet geensins aen ons, aen last en tijt vebonden.
Mel. Door uitsfel wort het Recht, zoo 't Recht zy, niet gheschon-
Gra. Wy kunnen niet een uur verlengen haren tijt. (den
Mel. Men schelt haer niet den hals, maer luttel dagen quijt.

ra. Wat nut kan uytstel haer die langh gedoemt zat, geven?

Mel. 'k Verzecker u, men pleit tot berging van haer leven.

Gra. 't Is al vergeefs gezweect, geronnen, en gepleit.

Dit schrift is d'eige hant van hare Majesteit.

Mel. De wraecklust heeft misschien de pen dit afgedrongen.

Gra. Monarchen tekenen door niemants maght gedwongen.

Mel. Zy kan veranderen van opzet en beraet.

Gra. En trof'er midlerwijl een onheil onzen staet?

Mel. Men komt noch tijts genoeg om zulk een bloed te storten

Gra. Wy willen onzen last verlengen noch verkorten.

Mel. Hy eert den zoon op 't hooght, wie zijne moeder eert.

Gra. Den zoon, die t' Edenburgh, te Londen niet regeert?

Mel. Hy moet Elizabeth door 't Recht der kroone volgen:

Gra. Die hope pacit zijn wraeck, hoe grimmigh, hoe verbolgen.

Mel. Een vorst ontveinst zijn leedt, en wreeckt dan d' euveldaet

Der ouderen in 't eindt met woecker aen hun zaet.

Gra. Rechtschapien Engelschman liet noit zich zoo verbluffen,

Dat hy in zijnen plicht, hem opgeleit, zou sussen

Om jemants dreigent. Wie Stuarden ontziet,

Verdient geen eere, daer Elizabeth gebiet.

Mel. Men leest van Rechters, die gevangens 't lijf verschoonden,

Het welck de meesters hun, gelijk een weldaet, loonden;

Dewijl het vonnis lagh uyt hevigkeit gevelt.

Gra. Dit is met rijpen raet te lanckzaem ingestelt,

Om nu zoo reuckeloos en schichtigh in te trecken,

Dat onder 't morrend volck slechts oproer zou verwecken;

Dewijl 't verkondight wert by stekende trompet.

Mel. d' Oploopende gemeent wort lichtlijck neergezet,

Indien de predickstoel zich wacht dien haet te voeden.

Gra. Het is der herdren ampt hun kudden zoo te hoeden.

Mel. Zy hebben naer dit bloet nu menigh jaer gedorst.

Gra. Uit yver tot de Kerck gesproken uit de borst.

Mel. Hoe yverde Mevrouw om d'eendraght van Britanje!

Gra. Om 't eilant onderdaen te leveren aen Spanje

M A R I A S T U A R T.

34
Mel. Noit quetste ick , zeitze , 't Reght van Engelschman of Schot :
't Geweten wrœght my niet : 'k beroep my zelf op Godt ,
Die weet hoe vreedzaam ick de tweedraght zocht te schuwen ;
Hoe ick myn Zuster kende , oock zellef in 't herhuwen ,
Veel lager dan myn staet ; na dat men 't huwelijck
Met Zweden , met de kroon van Spanje en Oostenrijck
Erghliftigh had gestuit. Hoe heeft men my gedolven
In een poel van bloet , gedompelt in de golven
Van wederspannigheit en laster en verdriet !
Hoe heeft men my gelockt , getroont in dit gebiet ,
Met zulck een' schoonen schyn van trouweloos beloven !
En van haer' staet ontzet , van vrydom gaen beroven
Een vrouw , ter heerschappy geschapen al te fier ,
Gedwongen ter gena van schiltwaght en cippier ,
En reis op reis gesleurt van d'eene op d'andre sloten.
Hoe zuuyver schouwden my de besten , en de Grooten ,
Gestelt tot onderzoek , oock zelf in Norfolcks zaeck !
Hoe stont ick oit mijn woort , en noit naer wederwraeck !
En entlijck nu men hier dit lichaem , aen de keten
Van twintigh jaren wrocks en kerckers , ziet gesleten ,
Verwijst men 't hooft ter bijle , op een gesmede wet.
Indien Marie dus haer nicht Elizabeth ,
(Wiens stoel de hemel noech op Stuarts wensch wil zegenen)
Met reden en bescheit in 't aenschijn moght bejegenen ;
Hoe waer het mogelijk , dat zy zou treden tot
Dit schouwspel , en dit hooft zien gapen op 't schavot ?
Ghy Heeren , kan het zijn , verstreect nu middelaren ,
En eigent u dien roem van 't oir des Rijcks te sparen ,
Ten minste naer uw maght : voor zulck een weldaet zy
En blijf de Hooghste uw loon. Helaes ! vergeeft het my ,
Indien ick wat te brusck een weduwe verweere ,
Gedreight met zulck een' val , die d'allerhooghsten keere.
Gra. Vertreck terstoont van hier , en breeck dees woorden af.
Dit is maer tijt verquist : geen voorspraeck schut dees straf.

Burgon. Melvin.

Ghy hebt u zelven dan voor 't uiterste gequeten ?

Mel. Gequeten, en vergeefs wat moete en tijt versleten.

Bur. Zy luysterden ten minsten een weinigh naer uw beê ?

Mel. Gelijk een harde rots naer 't ruischen van de zee.

Bur. Wat raet dan om dit hoofd die blinde bijl 't ontrucken ?

Mel. Geen raet, geen hoop altoos : Mevrouw zal moeten bucken.

Bur. Men draeght dan Konings bloet nu langer geen ontzagh ?

Mel. Noch min dan ander bloet, en van gemeenen slag.

Bur. Zoo reuckeloos 't geheim des Koningsdoms ontdecken ?

Mel. Men ziet op geen gevolg, hoe breec men dit kan recken.

Bur. De nazaet zal dit stuck vervloecken als een pest.

Mel. Men dient nu zich hier van : de nazaet vloeck' zijn best.

Bur. Rechtschapien voorzaet plagh op 's nazaets heil te letten.

Mel. Men zoekt, om 's nazaets heil, den godtsdienst vast te setten.

Bur. In 't moederlijcke bloet, het terghfel van de wracck ?

Mel. Bencem veraerden Schot en Engelsman dien smaeck.

Bur. Ja wel veraert van deught, en woester dan Barbaren.

Mel. Zy hopen door dit bloet zal 't onweêr stracks bedaren.

Bur. Zoo worp men 't oir des Rijcks dien afgront in den mont ?

Mel. Uit vreeze dat de Staet niet strande, en ga te gront.

Bur. En wat verzekert hen na Stuarts doot voor stranden ?

Mel. 't Verpletten van dit hoofd der Roomscheit onzer landen.

Bur. Na 's moeders doot versterft dit Recht op haren zoon.

Mel. Met zuiver zogh gevoet, en beter zogh gewoon.

Bur. Maer bijster ongewoon te zwelgen zulck een' beker.

Mel. Hy kieze, uit hope op 't erf, het zeker voor 't onzeker.

Bur. En koos hy 't hachelycke, en zong zijn moeders zangk ?

Mel. Zoo gingen zy met hem zijn moeders eigen gangk.

Bur. Hy breidele by tijts de Puriteinsche listen.

Mel. Dat volck stelt eere in trots met Koningen te twisten.

Bur. De scepter is te slecht met dit gebroet bewaert.

Mel. De Koning zwacel' den staf : zy loeren op zijn zwaert.

M A R I A S T V A R T.

Bur. De staf heeft sonder 't zwaert geen kracht, noch iet te zeggen.

Mel. En hierom zoecken zy hun Heeren 't zwaert t' ontleggen.

Bur. Wat is een Heer, berooft van 't opperste gezagh?

Mel. Een slaef des Puriteins, verrijckt door dit bejagh.

Bur. Zoo drijft de heerschappy op 's volcks geschrey en vuisten.

Mel. Dat warenze, die stout den grootsten Koning kruisten.

Bur. Nu kruysfENZE Mevrouw, en schreuwEN hemelhoogh.

Mel. Haer Katholijckheyt schijnt te sterck in iders 't oogh.

Bur. Zy schijne vry, en kroone in 't eint haer heiligh leven.

Mel. Men pooght haer doot een verf van zustermoort te geven.

Bur. En tusschen moordenaers hing Kristus aen het hout.

Mel. Haer leste dagh komt op: ick schrick: mijn hart wort kout.

Bur. O schantvleck, van geen tijt noch eeuwen uit te wiffen!

Wat sal de kroon hier door aen glans en luyster missen?

Ick zie Britanje noch in 't uiterste gevaer;

De stale vuist des Schots verwart in 't Engelsch hair;

De rechtbijl scherp gewet op 's Konings Stedehouders,

En 's Kantelbergers hals; het gracuw op zyne schouders

Des Ouderlings gezagh verheffen op de straet;

En Londen hoofdeloos verscheuren zijn gewaet.

O schantvleck, van geen tijt noch eeuwen uit te vagen!

Mel. Met wat gelaet zal ick den zoon de tijding dragen?

Hoe durf ick zijnen troon genaecken met dees maer?

My jammert zulck een spruit van vierentwintigh jaer,

Wat reden zet hem neer? wie zal die bloetwel stoppen?

Hoe kan die helt zijn leet verteeren of verkroppen?

My dunckt ick zie, hoe hy ontzint zijn purper scheurt,

De Kroon ter aerde swijt, en raest, en quijnt, en treurt,

En vloect Elizabeth, en Engelschen, en Schotten;

Terwijl het schuim des volcks, deze uitgepuurde rotten

Vast lachen in hun vuist, op kruiswegh en op straet;

Als of men eere trock uit zoo een cuveldaet,

Waer over duizenden van vromen zich bedroeven.

Maer gacnwe: 't is geen tijt hier langer te vertoeven.

REY VAN STAET JOFFEREN.

Zangk

Geluckigh Engelant ,
 Bekende ghy 't geluck ,
U Toegeleit van boven ,
 Die trots de zeeckroon spant ,
 En hebt het uitheemsch juck
 Der slaverny gefchoven
 Van uwen blancken neck ;
 't Zy Cezar 't zy de Noor
U eifchte vee en vruchten ;
 Ghy fluit noch koy , noch heck ,
 Uit angst voor wolvespoor ,
 Noch hoeft geen slang te duchten ;
 Uw heiningh geeft een geur
 Van roosmarijn ; geen klip
 Verbiet uw strant te naecken ;
 Geen bancken schieten veur
 Uw havens ; dies geen schip
 Zijn vaert behoeft te staecten .
 O Eilant , waert benijt ,
 Ghy weet niet wat ghy zijt .

Tegenzanck.

Ellendigh Engelant ,
 Misbruickt ghy zoo 't geluck
U toegeleit van boven ?
 Dat ghy de bloetkroon spant ,
 En hebt dat schendigh juck
 Op Stuarts hals gefchoven ;

38
M A R I A S T U A R T.

Ja durft , zoo wreed en valsch ,
Noch woester dan de Noor ,
Die bijlen schaert op dennen ,
Doorhouwen zulck een' hals.
Helaes ! wie schiet 'er voor ?
Nu moet ghy zelf bekennen
Dat hier oock slangen zijn ,
En wolven , wreet van tant ,
Daer d' Eilandin gezeten ,
Betoverd met venijn
Geen lichaem , maer 't verstant ,
En leit het aen de keten
Van staet , gelijk een dier.
Och och ! wie troonde ons hier ?

Toe-zangk:

O alleropperste Behoeder ,
O allerzegenrijckste Moeder ,
Wy gaen ons lieve moeder quijt :
Wat staet de Weezen dan te hopen ?
Wat haven houdt zijn' boezem open ,
Om ons te bergen , daer de tijt
Het rouwkleet , niet den rouw verslijt ?

H E T V I E R D E B E D R Y F .

Marya. Rey.

MYn ziel , eens afgesolt op d' ongestuime baren
Der weerelt , na verloop van vijfsmael negen jaren ,
Verlanght , als 't moede schip , naer een gewenschte kust
Van veiligheid , en loopt de haven van de rust
Met volle zeilen in , op 't rijzen van de stralen
Der zonne , vroeger op om mijn geluck t'onthalen

Met levendiger vier en glansfen danze plagh.

'k Begin door 's werelts damp en nevels nu den dagh
De zaligen te zien , en vrydom te genieten ,
In 't onbenijde licht , na kerckers en verdrieten
En ketens zonder endt. Het juychende gemoedt
Begeert naer zulck een prijs te rennen door het bloedt
Der adren , en om hoogh t' anshouwen , vol genoeggen ,
Hoe hier de vyanden , geknaeght en bleeck van 't wroegen ,
En onverzaet van wraeck , geen vatten vinden aen
't Onsterffelijk deel , de ziel , nu 't lichaem moet vergaen.

Rey. Och! och! ghy Koningen van Engelschen en Schotten ,
Hoe stappen nu helaes ! uw dochters de schavotten
In ste van troonen op. Wat is ons te bangh te moe!
Men vloectt uw afkomst zelf den scherrep rechter toe.
Waer toe vervalt de stam der Koningen , eilaci !

Ma. Geloofme ; dat de dagh van mijne bruyloftstaetsi ,
Die my , door zulck een' drang van 't juichende Parijs ,
Te kercke en koore leide , in 't bruylofts paradys ,
Daer 't eenigh oir des Rijcks Francois op 't heerlijkst praelde ,
En in de bloem der jeught zijn lieve Bruit onthaelde ,
Noit blijder scheen dan nu mijn ontloken hart.
Schept moedt , ick zie het honck van mijn gelede smart.
De Weerelt is maer roock met al haer ydelheden ,
Een oogenblick , een niet. De mensch , die hier beneden
Iet zekers zoekt , is blind. Wat baet een hantvol tijt ;
Terwijl men grijpt naer 't aertsch zoo wort men 't hemelsch quijt.

Rey. Waer vinden wy een' schilt om dezen slagh te schutten ?
Wie zal ons nu met troost en voorspraeck onderstutten ?
Och , och ! wy gaen Mevrouw , ons aller noothulp , quijt.
O zware nederlaegh , na zulck een' zwaren strijt !

Ma. Betrouwt op Godt , die kan uw schade licht vergoeden :
Die groote Koningk zal zijn kinders wel behoeden.
'k beval u aen de kroon van Vranckrijk door mijn pen.
Indien ick het gemoedt van Koningk Henrick ken ,

MARIA STUART.

Hy zal om mijnen wil u alle gunst betoonen,
 Met zoo veel gunstigen als aen de Seine woonen;
 Daer ick, zoo veel mijn woort by mijnen Heer vermoght,
 Een ieder heb verplicht, en aen mijn trouw verknocht.
 Genoeght u met het geen ick ieder heb besproken:
 Het heeft my niet aen wil maer aen de maght ontbroken.
 De tijt verloopt: men wacht ons komste daer beneen;
 Dics knielt, en onderstut mijn uiterste gebeên.

Myn Hartekenner, die daer boven
 Uw' stoel met Cherubijnen schraeght,
 En aller sceptren scepter draeght,
 Daer d'Engelen u eeuwich loven,
 En Eendraght en Rechtvaerdigheid
 En liefde en Trouw met blyschap kroonen,

Op nimmer wanckelende troonen;
 Aenbiddelijke Majesteit,
 Ontfarm u mijner: sla uw oogen,
 U alziende oogen, uit gena
 Op my, u dienstmaeght, die nu ga

Veroordeelt, zonder mededoogen,
 Gelijck een Offerhande, daer
 Ick, na veel smacts, myn bloet ten leste
 En al mijn aders geef ten beste,
 Ter eere van het Roomsche altaer,
 En uwen grooten naem ter eere.

Ontfarm u myner, die mijn Rijk
 En staf en purper acht als slijck,
 En voor uw kroon myn kroon verneêre.
 Versterckme tegens dezen slag,
 Den slag, die lijf en ziel zal scheiden:
 Dat my uw Engelen geleiden,

Daer ick uw' naem betuigen magh:
 Gelijck ick, vroom en zonder smette,
 Betuighde uw Waerheit in den nacht

Der ketteryen, sohoon haer maght
My hierom uit den erfroon zette.

Alwetende, aldoorstralend Licht,
Ghy kent al wie van 't licht verbastert,
Verblint door staetzucht, brult en lastert,
En mijn onnozel bloet betight.

Indien ick uwen naem belye,
En cere Vader, Zoon en Geest;
Is immermeer my waert geweest

De Naem van J E S U S en M A R I E;
Zoo reken niemants ziel tot schult
Haer onrechtvaerdigheit en boosheit.

Vergeef, vergeef het 's menschen broodheit:

Versterck mijn zwackheit met gedult:

En magh ick mijnen wensch verwerven,
De Godsdienst leve door mijn sterven.

Rey. Zy kloppen voor de deur: een voorbo van de doot.

Waer bergen wy Mevrouw, in 't nijpen van den noot?

Men komt ons onzen troost en toeverlaet ontrucken.

Wat raet? wat gaet ons aen? Mevrouw zal moeten bucken.

Marie, bidt voor ons: Marie, bergh Mevrouw.

Och! bergh de Koningin: waer blijven wy van rouw!

Ma. Mijn dochters, zijt getroost: ghy kunt met al dit kermen

En jammeren ons niet beschutten, noch beschermen:

De tranen baten niet, en zijn een kranck geweer.

Vergeefs omhelst ghy ons: uw armen zijn te teer,

De vyanden te sterck, en zonder mededoogen.

Genoeght u aen Godts wil: hy roept my uit den hoogen:

My dunckt ick hoor zijn stem. Nu sus, mijn kinders, sus:

Ontfangt den lesten groet, Maries lesten kus.

Mijn kinders, matight u: ghy zult in droefheit sticken:

't Is wijfheit zich naer tijts gelegenheit te schicken,

Te kunnen sterven, als men immers sterven moet.

Volhardt in 't oudt geloof, het welck ick met mijn bloet

M A R I A S T U A R T.

Bezelg , en zoo wijdt gehoorzaemt d' overheden.
Schept moedt : gedenckt mijn ziel voor Godt in uw gebeden.

De Graven . Maria . Melvin .

Mevrouw , op hope dat ghy heden zijt bereit
Den last der Koninginne , u gistren aengezeit ,
Te volgen , komcn wy (' t behage u) dien vertoogen .
Daer ziet ghy d'eige hant , bezegelt voor uw oogen .
Ontschuldigh ons : het is de wil der Majesteit .
De hemel , zoo het schijnt , heeft u dit opgeleit .

Ma. Ick heb my onder Godt en zijnen wil gegeven .
En vindt meer zotigheits in sterven dan in leven .
Ick ben gereet de doot , oock zonder ongedult ,
t' Ontmoeten op het spoor , daer ghy my leiden zult .

Mel. Bedruckte Koningin , ô steun der vrome zielen ,
Ghy ziet op ' t uiterst hier onwaerdigh voor u knielen
Een' dienaer , wien het druckt u heden in dien schijn
t' Aenschouwen , en verplicht door uw gena te zijn
De tijding van u eindt naer Edenburgh te brengen .
Helaes , wat moeten wy , nu Godt dit lijdt , gehengen !
Hoe durven wy , helaes ! bewust van uwen noot ,
Ververschen by den zoon zijn moeders droeve doot .

Ma. Mijn waerde Melvin , ô mijn willige en getrouwe ,
Wat weent ghy te vergeefs , en mat u af van rouwe ?
' t Is ydel dat ghy om Marie tranen schreit :
Ghy zult haer heden zien van alle zwaerigheid
En jammeren geslaeckt , van hartewee ontslagen .
' k Bezweer u heen te gaen , mijn' zoon de tyding dragen ,
Hoe ick stantvastigh leefde , en sterve wel gerust
In ' t Catholijck Geloof , van geen verraet bewust .
' k Vermaen hem , over wien my ' t hart zoo heeft gehangen ,
Het zelve Roomsch Geloof , van hant tot hant ontsangen ,
Uit zyner vaden mont , t' omhelzen , voor te staen ,
En in gerechtigheid en pais den onderdaen

Te stieren, zonder zich in 't minst te stellen tegen
 Elizabeth, waer op hem d' alderhooghste zegen.
 Ick heb ons errefrecht bewaert in zijnen glans,
 En trouw aen 't Schotsche Rijk, getrouw volhart by 't Fransch.
 O Godt! vergeef het hun, die my het licht misgonnen,
 En hijgen naer mijn bloet, als 't hart naer versche bronnen.
 Mijn harte kenner, die de zon der waarheit zijt,
 En ziet my door en door, en meet een ieders tijt,
 Ghy weet het, kan het niet by al mijn daden blijken,
 Hoe zeer ick d' eendraght zocht der beide Koningkrijcken;
 Hoe garen ick het vier van tweedraght zagh gedooft,
 En 't lichaem van dit lant verknocht aen ' eenigh hooft.
 Mijn moedt loopt over: kan ick, zonder traen te laten,
 Verkroppen al 't verdriet, by d' oprechtste onderzaten
 Voor Godts altaer eere en Kristus zaeck geleên,
 En mijn onnozelheit door rampen afgestreên.

Mel. Doorluchtigste Princes, hy haele uw' geest in vrede,
 Die alle harten kent. Ick wil uw affcheitrede
 En uiterste oorlof trouw verhalen uwen zoon.
 De hemel roept uw ziel tot een volmaeckter kroon
 Dan deze, kort van duur, en zorgelijckst te heffen,
 Daer s' weerelts buien eerst gekroonde hoofden treffen.
 Ick kus eerbiedighlijck (als 't wezen moet) dees hant,
 Den scepter toegewijt, en neem door zulck een pant
 Van onverdiende gunst verlof, ter droevige ure,
 En wensch, dat d'allersterckste uw gangen stercke en sture.

Ma. Ghy Heeren, magh het zijn, bezorght dat mijnen stoet
 En arrem hofgezin niet anders werde ontmoet
 Dan eerlijck en beleeft; en zy, voor veel verdrieten,
 Geproeft in mijnen dienst, de slechte vrucht genieten,
 Uit Stuarts armoe noch hun noodrust toegeleit.
 Vergunt my, daer ick sterf, hun tegen woordigheit,
 En mijnen Biechtvaer mede, om my ten steun te strecken.
 Verguntze, na mijn doot, in vreyheit te vertrecken,

44
Ter plaetse, daer de noot hem voere, op Godts geley.

Gra. Men staet u 't eerste toe: maer 't leste moght geschrey

En kermen en misbaer en bygeloof verwecken.

Onnutte sleep kan slechts d'ellende langer recken,

Ontlichten al de zael, en stooren het Gerecht.

Ma. Ontzeit men ons, helaes! een be zoo klein en slecht?

Dat zou Elizabeth de Zuster niet ontzeggen.

Wat hoeft men veel bewijs, om dit te wederleggen?

Dees droeve Joffers, dit rampzaligh hofgezin

Verzoeken slechts verlov van hare Koningin

Te nemen: oock vereischt de staet en eer der vrouwen

Dat kamenieren noch haer vrouw geselschap houwen.

'k Verbinde my, beloof en stel my in voor haer,

Dat geen van allen u zal stooren door misbaer

In 't uiterste. Ick bezweer u by dien eeuwigh levenden,

Ontzeght toch nu de nicht van Henderick den Zevenden,

Elizabeths verwante en maeghschap voor altoos,

Een boedelhoudtster van gansch Vranckrijck en Valois,

En dit gezalfde hooft der Schotten niet een bede,

Een nootbee, van geen Turck, noch Tarter, woest van zede,

Oit Kristensch mensche ontzeit: of gelt hier stam noch bloet;

Zoo laet de tederheit van 't vrouwelijck gemoedt,

Van een verweze weeuw zoo veel by u vermogen:

Geen steenrots is zoo hardt, of wort noch wel bewogen.

Gra. Mevrouw, verkies dan zelf hier zes of zeven uit.

Belieft het u, wy gaen u voor op dit besluit,

REY VAN STAET JOFFEREN.

Zangk.

Ontfangt dees bron der marteladren ,
 Ghy Englen , nu treet
 Haer tegen : zy vergeet
 Haer volck en vaders huis ,
 Gesproten uit Ferguis ,
 Dien ouden stam , en hondert vadren ;
 Al Koningen , van Godt geschapen
 Ten scepter , ingewijt
 In 't aenzicht van den Nijt ;
 Gezalf van eeuw tot eeuw .
 O roode Koningsleeuw
 In 't gouden velt van 't Schotsche wapen ,
 Hoe durvenze uw Leeuw benacuwen !
 Hoe ziet men haer zoo tam
 Verandren in een lam
 Sneeuwit van vacht en vlock ,
 Verscheuren door den wrock
 Der Luipaerdinne , scherp van klacuwen !

Tegenzanck.

Men kon den gront der Ketterdommen
 Niet leggen dan verwoet
 In dier tieras van 't bloet
 En vleesch der STUARDIN ,
 Die Fenixkoningin ,
 In top van glori opgeklommen ;
 Gesteigert na twee duizent jaren
 Door d'ongestuurde ry
 Van d'opperheerschappy ,

46
M A R I A S T U A R T ,

Wiens ongedwongen staf
Noit Cæzars ſchatting gaf,
En eeuwigh flickerde op de baren .
Waer toe vervallen de geſlachten ,
Die d'eerſte van Euroop
Hun hoofden in den doop
Begaven onder dit ,
Dat Chriſtus plaets bezit ,
En Rome gout en wicroock braghten !

Toe-zangk.

Wat baet het dat Palladius ,
Van Celeſtijn gezonden ,
Pelagiaenſche voncken blufch' ,
En zalve Chriſtus wonden ?
Indien , na duizent jaren ruſt ,
Dit uitgepuurt gebroetſel
Een peſt van boofheit langs dees kuſt ,
Een Hydra helpe aen voetſel ,
Dat S T U A R T , twintigh jaer bemuurt ,
Te deerlijk met den hals bezuurt .
Dit treurſpel aen te zien moght geen van ons gebeuren :
Ten minſte laet ons gaen het warme lijk betreuren .

H E T V Y F D E B E D R Y F .

Burgon. Biechtvader.

O Vader , neem gedult : waer toe vergeefs geſchreit ?
Marie , nu ontlaſt van 't pack der ſterflijckheit ,
Is t' effens met een' ſprongk twee kerckers hier ontsprongen ,
En leeft by Godt , om hoogh , om laegh , op alle tongen .
Bie. Ick voel in 't harte een' ſtrijt van vrolijkheit en druck ,
Gemengelt onder een. Verhael my ſtuck voor ſtuck

Dien

Dien uitgangh , aengezien de wreetheit , zoo verbolgen
 En bits , verboodt haer jonghste en bloedigh padt te volgen ,
 Toen zy , gelijk cen lam , van noit verzade Wraeck
 Ter vleeschbanck wert geleit , om Gods gerechte zaeck.

Bur. Na datze eens affcheit had van 't hofgezin genomen ,
 En reede stont om braef in 't martelperck te komen ,
 Zoo traden d' Edelen en bey de Graven voor ,
 De Burghgraef desgelijcks : zy wert op 't leste spoor
 Gevolght van luttel stoets , ten hooghste zes of zeven ,
 Getuigen van haer doot en afgepijnicht leven.
 Heer Melvin droegh heur na het slepende gewaet.
 Zoo quamze , in zulck een' schijn , als 't licht , dat onder gaet ,
 Niet zonder gout en glans waer voor de nevels breken ,
 Vol majesteits , gerust ter doorzale ingestreken ,
 Verwondert en bedroeft om zulck een' avontstont
 Der schoonheit , die de wreetste en wiltste tijgers wont .
 Her zwart fluweele kleet bedeckt de kuifche leden ,
 Een doeck 't gezalfde hooft , van waer een doeck beneden
 Ja tot op d'aerde toe heel statigh nederhangt .
 Zy draeght den Bruidegom , naer wien de ziel verlangt ,
 Van gout om haren hals , zoo schoon van Godt geschapen .
 Zy draeght den Bruidegom , aen 't heiligh Kruis ontslapen ,
 En onze Lieve Vrouws getyboeck in de hant .
 Men ziet aen haren riem , van gout en diamant ,
 Den Roozenhoet gehecht , tot een gebedeteken ,
 Van hare zachte hant gesleten en gestreken .
 Dus volght Marie vast den Heilant op Kalvaer .
 En torst met hem zijn kruys , heur opgeleit zoo zwaer .
 Zoo drijft de bleecke maen den nacht voor , zonder hoornen :
 Zoo bloeit de leli blanckst in distelen en doornen .
 Zy trouwde in andren schijn den scepter te Parijs ;
 Nu traptze op d' aertsche kroon , om die van 't Paradijs .
Bie. Hoe klopt mijn hart ! ick ben om 't uysterste verlegen .
 Getrouwe Kristenheldin , dat u de hemel zegen .

M A R I A S T U A R T .

Bur. Aen 't hoogh eindt van de zael , rontom in rouw gekleet
 En laken , stont alree het moortschavot gereet ,
 Twee voeten hoogh , en juist in 't vierkant zes paer voeten ,
 Bespreit met zwart : het schrickt d' onnoosle te gemoeten .
 Men ziet 'er eenen stoel , een'kussen en een' block ;
 Het outer van den haet en onverzoenbren wrock ,
 Gewapent met de bijl , om Koningklijke struicken
 Te vellen ; zooze niet naer Puriteinscheit ruicken .
 Zy nadert onbeschroomt dit naere treurtooneel ,
 Van waerze steigren zal in 't hemelsch lustpriel ;
 Gelijk een nachtegael , die in de kou besloten ,
 Zoo meenigh jaer geen lucht noch vrijdom heeft genoten ,
 En haeckende vergeefs naer zon en ademtocht ,
 Nu eerst een open ziet , en vint het geen hy zocht .
 Hier komtze , en tart de doot en nijt , die leelijck grimmen .
 Zy maent Pauler , dat hy voor 't lest haer helpe klimmen ,
 En opgeklommen , zet bedaert en even koel ,
 Niet zonder Majesteit , zich neder in den stoel ,
 En hoort aendachtiger dan oit , als onverwezen ,
 Beal den wreeden last der bloetvriendinne lezen .
 De Joden leerden zoo zich spieglen aen 't gedult
 Van Kristus , stil en stom verwezen , zonder schult ;
 Geprickelt met een kroon van stekelige doornen ,
 Omringt van menigh stier , gedreight van ossenhoornen .
 O Englander ! preeckt ghy den gekruisten Godt ,
 En steeckt ghy met u tong een' Engel naer den strot :
 Vaer voort met Henricks bloet en Stuarts te verneëren :
 Zy zal van dezen troon beginnen te regeeren ,
 In 't zaligh Engelsch Rijck , daer haet noch oproer woont ,
 En d'onderdruckte deught met eere wort gekroont .
Bie. Och , of ick in dien staet heur hart verquicken konde !
Bur. Haer oogen weiden vast door al de zael in 't ronde ,
 Begeerigh , in 't gezicht van allerhande liën ,
 Vergiffenis by God , op haer geboge knien ,

Te vorderen van u , gelijkze u had geschreven ;
 Dan och ! zy zocht vergeefs : en Kristus wil 't vergeven
 De boosheit , die te helsch u uit de bloetzael hielt ,
 En naer heur macht de ziel en t' effens 't lijf vernielt .
 Een kamenier met kracht door 't volck gedrongen , binnen
 Het perck , stack op en kreet , als 't ging haer aen de zinnen ,
 Dat zo Mevrouw , helaes ! op dien benaerden dagh ,
 In 't midden tusschen twee schavottrauwanten zagh ,
 De Koningin vernamze in 't midden van de koppen ,
 En wees vast , het was tijt om op den mont te kloppen ,
 Te zwijgen , naer den eisch des tijts haer opgeleit ,
 Ten waerze derven wou haer tegenwoordigheit .

Bie. Ick luister en verlang wat Fletcher wilde prevelen .

Bur. Die Deken tegh terstont aen 't ratelen en revelen ,
 En scheen met errenst noch verlegen om de ziel ;
 Doch zy verstit dien troost des huichelaers , en viel
 Hem t'elkens in zijn woort , dat hy met schrift verbloemde ,
 Naer 's afgronts stijl , die valsch op zijnen Bybel roemde .
 Die rechte schijn deught dorst wel eischen , dat Mevrouw
 Haer jongste zegel noch aen 't bloetrecht steken zou ,
 Op dat hy , die het lijf slechts ophoudt by verdraeien ,
 Zijn glossen op dien teekst ten preeckstoel uit moght kracien ,
 En azen Petersburgh , zoo zuiver , zoo gezont ,
 Gelijk hy 't had herkaeuwt uit Stuarts eigen mont .
 Sy zeit : men magh dien troost , een' kranken troost , wel derven .
 Ick leefde Katholijck , en ben getroost te sterven .
 In 't Katholijck geloof : zoo wert ick opgevoet :
 Soo offre ick 't Roomsche altaer mijn kroonen en mijn bloet .
 De Graven bieden haer te stutten met gebeden .
 Sy dancktze voor die gunst : maer in gebedt te treden
 Met Onroomsch yveraer , versmaetze met bescheit .
 De Kentenaer beschimpt , als bygeloovigheit ,
 Het Kruifbeelt in haer hant , den afgodt , die hem smarte ,
 En wenschte haer Kristus zelf te dragen in het harte .

Zy antwoordt: het betaemt den Kristen 't liefste pant
Te dragen in het harte, en t' effens in de hand,
Om d'oogen door het beelt te slaen niet vast betrouwen
Op 't afgebeelde heil, by d'Engelen t'aenschouwen.

Bie. Stantvastige, sta vast, gelijk een kerckpilaer.

Bur. Zoo keertze 't aengezicht naer d'opgetoge schaer,
Driehondert vyanden, verlegen met heur lijden.
Dit schouwspel, zeitze, is nieuw, in deze ondancckbre tijden,
Te zien op een schavot een vrye Koningin
Haer Koningklijck cicraet, voor zulck een hofgezin,
Voor scherreprechtter, en gemeente, nederleggen;
Doch Godes wil geschiede, oock zonder tegenzeggen.
Hy blijf mijn tuige: ick zweer u voor zijn aengezicht,
Dat ick mijn leven noit het leven van mijn nicht
Noch heuren staet belaeghde, of boosheit hebb' bedreven,
Die waerdigh zy om dus onwaerdighlijck te sneven;
Ten waer men 't oudt Geloof my opleide, als een vleck;
Waer voor ick gaerne sterf, en offre dezen neck
En lesten druppel bloets. Mijn eenigh welbehagen
Omhelst in 't beelt mijn' Heer, mijn' Godt, aen 't kruis geflagen:
Hy sterck' mijn hoop: ick hoop door deze korte doot,
Bezuurt te zijner cere, in dien gerusten schoot
Der endtlooze eeuwigheit onsterfelijk te leven,
By zoo veele Engelen en zielen, als 'er zweven,
En wachten om mijn bloet, het welck mijn vlekken spoel',
Gelijk een offerhant, te brengen voor Godts stoel.

Bie. Ick zie hoe d'Engelen haer plaets om hoogh bereien.

Bur. Men zagh hier op terstont zeshondert oogen schreien,
En onder al dien hoop, die Stuart vloectt, en haet,
Is naulijcks een zoo boos, die niet zijn tranen laet,
Nu knielenze, en men stort gebeên van wederzijden,
Zy, met de haren, leeft ons Lieve Vrouws getijden
Godtvruuchtigh in Latijn, roept Godt en Kristus aen,
Sijn Moeder, d'Engelen, en al die om hem staen,

Gezalight en gereet de ziele te bejegenen.
 Zy bidt dat Godt de Kerck, haer Rijck en Zoon wil zegenen,
 De Seine, en oock den Teems, ja zelf de Koningin
 Elizabeth, haer bloet, en errefvyandin.
 Zy bidt voor schijngerecht, en scherrep rechter mede,
 En wenscht haer vyanden en vloocken rust en vrede.
 Aldus beveeltze Gode, en Krist us haren geest,
 Herkust het Kruysbeelt vast, om hem, die 't hart geneest,
 En spreeckt: O J e s u s, wil u mijner toch ontfarmen:
 En even eens ghelijck ghy hingt met opene armen
 Aen 't bloedigh Kruis gehecht, zoo neem my, nu ick ga
 Ten offer, in den schoot en arm van uw gena.

Bie. Gekruiste, eilaes! verhoor haer zuchten, en gebeden.

Bur. Hier op begintze zich voor 't allerleest t' ontkleeden.

De scherrep rechter knielt, en bidt vergiffenis,
 Hem gaerne toegestaen, die al te vaerdigh is
 Om heiloos met zijn hant haer seeftgewaet t'ontwijden;
 Een snoothet, die te snoot, haer geensfins staet te lijden.
 z'Ontzeit dien snooden dienst uit edelmoedigheid.
 De Joffers helpen dan vol drucks de Majesteit,
 En Bruit, gereet om Godt in 't zaligh licht te kussen.
 Zy kustze, en kruistze in 't einde, en zeit, om haer te sussen:
 Misgun mijn ziel geen rust van al 't geleen verdriet.
 Zy zegent blijdelijck haer dienaers, en gebiet
 En wijst de schreiende te scheiden, te vertrecken,
 Die met 't gewijde doeck haer vrolijke oogen decken,
 Ja zonder datze in 't minst, voor 't grimmen van de doot,
 Haer levendige vers in 't aenschijn eens verschoot.
 Zoo knieltze voor het block, en roept uit deze ellende:
 O Heer! ick hoopre op u: bezwijk my niet in 't ende:
 Ontfang, ontfang mijn' geest. Zoo buightze haren hals,
 Noch trotfer dan een zwaen, na zoo veel ongevals,
 Op 't Puriteinsch altaer. Hoe kan het Godt verdragen!
 Soo scheid de moortbijl hoofd en lichaem met drie slagen.

Elizabeth , nu drinck uit deze oprechte borst
 Mariaes bloet, en lesch dien ongeleschten dorst.

Bie. Dat Godt haer vyandin dit tot geen bloetschult reken.
 Triompfe: lof zy Godt, zy heeft den palm gestreken.
 Ick kniel uit danckbaerheit: zy heeft dien strijt volstreên.
 M A R I E, eilaes gedenck uw dienaers hier beneên.

Bur. De scherreprechter grijpt het hoofst op by de vlechten,
 Dat hoofst, door geen berouw aen t' levend lijf te hechten,
 Dat bloedigh hoofst der rec gekroonde Kristheldin,
 En roepende overluit: Godt hoede ons Koningin;
 Wort vrolijck toegejuicht van Graef en Deken t' zamen:
 Zoo moetenze vergaen. De Kentenaer spreeckt: Amen;
 Terwijl een jeder weent van ronw en hartewee,
 Dat scherper dan de bijl zoo menigh hart doorsnee.
 Noch speelt en leeft de ziel in bey de diamanten
 Der oogen met haer vier, en blinckt aen alle kanten.
 Het laeuwe en roockend bloet in zilvre beckens stremt.
 Ick weet naeu wat ick zegh, zoo woort mijn hart beklemt.

Bie. Dit Martelbloet roept wraeck, en houdt niet op van tergen.
 Dat zich Herodias uit schaemte ga verbergen,
 Verstecken in het hof: zy heeft dien wrock gebluscht,
 Al veinstze zich bedroeft, gesteuert en onbewust.
 Zy koelde haeren moedt: maer 's overledens assen
 En geeft zal haer op t' bed des midnachts noch verrassen;
 Des middaghs aen den disch vervolgen, dootsch en bleeck;
 Verandren haer bancket en wijn in gal en eeck;
 Den slaep en zachte rust in gruwelijke spoocken.
 Het knagend hart wil haer ten brein, ten kop uitroocken,
 Bezwalcken al het hair met bang en bloedigh zweet.
 Zy zal by naere nacht verbaest, met kreet op kreet
 Verschricken hofgezin en hof en kamenieren,
 En, als een Razerny, door zael en kamer zwieren;
 Tot dat haer struick verdorre, en elck Maries zoon,
 Geheel Britanje door, geluck wenschte op den troon.

Bur. Wat zien wy? och! het lijck, door d'opene gordijnen,
En Joffers daer rontom, die by de lijcktoorts quijnen.

Rey van Staetjofferen. Biechtvader.

Ontfang ons klaghte en lijckgebeden,
O Roomsche Roos, noch versch gesneden

Van uwen steel; hoe knap
Verliest ghy geur en sap!

Hoe ras verwelcken en verslenslen

Uw bladers! Sterffelijcke menschen,

Het schoonste, dat ghy ziet,

Wat is het schoonste? niet.

Een oogenblick, een blick gaet strijcken

Met d'eere en 't licht der Koningkrijcken.

Een buy ontkleet die bloem

Van al haer pracht en roem.

Een nevel, och! voor ons te duister,

Berooft die zon van al haer' luister,

Benijt ons droef gezicht

Dat hartverquickend licht.

Die slonckrende oogen zijn geloken,

't Aenminnige gezicht gebroken,

Die scherpe stralen stomp,

Het lichaem slechts een romp;

Dat lichaem, 't welck Valois verwarmde,

Dat den Dolfijn Francois omarmde

Met zulck een' gloet en zwier,

Is kout, en zonder vier.

Soo veele op een gehoopte gaven

Sijn t'effens onder 't kleet begraven.

Schenkaedien van Natuur,

Wat zijt ghy kort van duur!

Het purper ziet zijn' glans versterven:

Hier moet de kroon haer' luister derven.

O gaven van 't geluck ,
 Hoe smelt ghy wech in druck !
 't Is al vergeefs wat wy vermanen ,
 Vergeefs gestort eên' dauw van tranen ;
 De lentetijt komt weêr
 Dees telg nimmermeer.
Bie. Gedult , ô klaghtgenoten !
 De kleen en de grooten
 Zijn onderworpen 't lot
 Der sterflijckheit van Godt
 Hun opgeleit op d'aerde ;
 Toen d'eerste misdaet baerde
 De bleeke en bange doot ,
 Daer Eve , uw moeder , vloodt
 (Van d'oude slang bedrogen)
 Voor d'aldoordringende oogen.
 Of treurt ghy om de wijs
 Van sterven ? Dees heeft prijs
 En eer by Godt hier boven ;
 Daer d'Engelen haer loven ,
 Die by M A R I E zit ,
 In 't onbesmette wit ,
 Gekroont met martelstralen ;
 Daer hemelsche koralen
 Verheffen Stuarts deught ,
 In 't licht van 's hemels vreught ,
 Door dicke droeve dampen
 Van tranen bloet en rampen ,
 Gestegen by Sint Jan ,
 Den ongeveynsden man ,
 Wiens heiligh hooft verzade
 De dertele ongenade
 Der booze Tirannin ,
 Die , als een looze spin ,

Hem ving in 's kerckers netten,
 Om namaels haer bancketten
 Te kroonen met dien kop,
 Gestooft in 't bloedigh fop
 Van zijn godtvruchtige aderen.
 De Martelaers vergaderen,
 Na veel verstroitheids, daer,
 By deze ontelbre schaer:
 Triomfe volgt het lijden
 Van hun, die WETTIGH strijden.
 Men wisselt wijffelijck
 Het aertsche om 't eeuwich Rijk.
Rey. Geluckigh zijnze, die de schatten
 Des rijcken hemels hier omvatten
 Met d'overleên, die trots,
 Gelijk een vaste rots,
 Van 't Puriteinsche schuim bedolven,
 Ontzagh noch storm noch watergolven
 Van Babels razerny,
 En doller kettery,
 Uit Wyklefs helsche borst ontsprongen;
 Ontzagh geen zee vol lastertongen
 En adderen vergift,
 Gezogen uit de Schrift;
 Maer stack het hoofd uit gloende baren
 Van kercken en verwoeste altaren,
 Beschimpt door 't nieuwe geloof,
 Verhit op outhcits roof.
 VOLSTANDIGE, verhoor ons smeken.
 Vertrouft u weezen, die noch steken
 In dezen paddepoel,
 En offer voor Godts stoel
 Ons tranen die u lijck besprengen,
 Waer onder wy het zuchten mengen

56
 MARIA-STUART.

In ons benaude lucht .
 Het schreien , het gezucht
 Verlicht het knippen van de smerte .
 Het schreien zet den druck van t harte :
 Het doet Maryen wel ,
 Daer zy Emanuël
 Met tranen op zijn graf beschreien ,
 Met liefderckenen geleien ,
 Als wy , een klein getal ,
 Maries lijck . Waer zal
 d'Onzatte Wraeck het rust vergunnen ?
 Wy doen , helaes ! al wat wy kunnen .
 Al wat ons overschiet
 Sijn tranen , anders niet .

Bie. Verbijt uw droefheit wat : ick zie de Graven komen ,
 En tronien , van schrick en boosheit ingenomen .
 Sy sidderen uit angst , en schijnen onverfaeght .
 My dunckt ick voel wat worm hun boos geweten knaeght .

De Graven . Biechtvader .

Die last is uitgevoert , al 't Rijek aen ons verbonden .
 Heer Talbot , voort te post , te paerde heenen , om Londen ,
 Van hoope en vrees beknelt , te zeeqnen met dees maer ,
 Waer op het heeft mèt smart gevlamt zoo menigh jaer .
 Wat opspraeck hier op vall' by Koningen en Heeren ,
 Dat staet niet ons , die slechts bedienaers zijn , te keeren ;
 Maer zelf de Koningin , en 't gansche Parlement .
 Oock is het hoogh verraet de weerelt door bekent .
 Laet vry den Roomschen Draeck met zeven hoofden lastren ,
 En die , van Godt veraert , den puren teckst verbafteren ;
 Rechtschapien Engelsman weet beter , en beseft
 Den noot en 't Rijeksgevaer , eer 't ongeval hem treft .
 Hy weet hoe moede wy ons dierverplichte necken
 Begaven onder 't juck van 't noot recht te voltrecken .

Ja zelf tot belgens toe der wijste Majesteit ,
 Die met haer eige hant ons dit heeft opgeleit.
 Hy ziet op perckement , getuigen , blijcken , zegels ,
 Op nootwet , erfgewoonte en welgegronde regels ,
 By oude ervarenheit beslepen , vast gestelt ,
 Tot nootweer tegens moort en lagen en geweld ,
 En wat men wijders brouwe , om listigh in te sluipen ,
 Het Recht van Godts gemeente en staten t' onderkruipen.
 Heer Amias , bezorgh dat al het overschot
 Van toefstel , bijl en block , en kussen en schavot ,
 Behangfels , beckens , bloet , en wat de scherprechter
 Van kleederen of cieraet genoten hebbe , of echter
 Verwacht , gezuivert werde , en gansch tot asch verbrant ,
 Op dat afgodery en haet en misverstant
 Geen stof tot kerckschandael of weerwraeck hier uit vissche ;
 En dit begraven blijf met haer gedachtenisse.
 Hoe nu , wie breeckt ons 't hooft met huilen en gezucht ?
 Dit jancken is onnut , dit ydele gerucht :
 Men staecke al dit gesteen : Mevrouw verlost van pijn
 Is doof voor uw gekerm. Men schuive de gordijne ,
 En drijfze van het lijck. De ziel vooruitgetreên ,
 Bevint geen baet of troost by Babels lijckgebeên.

Bie. Ghy Heeren , matight toch en toomt wat uwen toren :

Wy zijn in dat geloof gewonnen en geboren ,
 En droncken 't met de melck van moeders borsten in.
 De Joffers , doot van rouw , om haere Koningin ,
 Ontlasten het gemoedt , en zijnze 't zielrecht schuldigh.

Gra. Zy heeft haer schult betaelt : wat raest ghy ongeduldigh
 En steurt de rust van 't huis ! dit kermen komt te spa.

Bie. Ons bloode hoope drijft voortaan op die gena ,
 Dat ons 't gebalsemt lijf , wiens ziel met Gode ruste ,
 Naer 's overleëns verzoeck , magh vrijstaen van dees kuste
 Te voeren in den schoot der moeder , of het graf ;
 Daer heur gemael Francois zijn kroonen met den staf

Zoo vroegh heeft afgeleit , en wacht zijn wedergade.

't Verzoek is klein : gedenckt of hy en zy 't u bade.

Gra. Wat grafftede, of wat graf, wat staerft 't lijck verbeit,
Dat staet het minste aen ons ; maer aen haer Majesteit,
En eischt beraet en tijdt : men magh u eer niet slaecken :
Terwile blijf de kist , van niemant te genaecken ,
Besloten in de zael , bewaeckt met wacht en slot ,
En wachte t' zijner tijt het hoffelijck gebodt :
Doch magh ons gissing nu een wijl voorhene draven ;
Wy zien de doode haest te Petersburgh begraven
Met overdaet van pracht, by Koningin Katrijn ,
En dezen sleep, in rouw en jammerlijcken schijn ,
Haer volgen achteraan ; daer drang van menschen leere ,
Hoe licht het wanckel radt der hoven ommekeere.

Bie. O zalige Katrijn ! ô bloem van Arragon !
Die nu zoo lieflijck slaept , men zagh u , als een zon ,
In tranen ondergaen , terwijl uw deughden bloncken ;
En zal uw wedergae , Marie , neergezoncken
Beneffens uwe kist, en onder eenen zerck ,
Verzellen uw gebeente , in Godts ontwyde kerck ;
Zoo troost malkandre noch. Hoe past ghy twee te gader ,
In leven en in doot ! De moeder en de Vader
Verdruckten u te hardt , ja buiten schyn van schult ;
De dochter leerde dees de lessen van gedult :
Het streckte u beide om hoogh tot rijcker martelzegen ;
Terwijl wy hier benaut , gekerckert, en verlegen,
Ons spieglen aen uw kruis , der vromen eigen lot.
Zoo groeie en bloei de Kerck : zoo ga men recht naer Godt.

E I N D E .

T R I O M F ^m

van

M A R I A S T U A R T.

Zy spreekt.

ICk roemde op geen doorluchte troonen,
 Noch grijzen stam, noch schoone Jeught:
 Maer stelde mijn gewijde kroonen,
 Uit liefde tot de hooghste Deught,
 Godtvruchtigheid, in Godes handen,
 Van wien ikze al te leen bezat,
 En hierom in benaede banden
 Beoogde en koos een wifler sehat:
 Hoe schielijk vloeiden d' andre heenen!
 Mijn Koninglijcke Bruydegoom
 Gelijck een leli is verdweenen.
 Toen most ick, tegens windt en stroom,
 In mijn verwildert Eylant zwerven;
 En zien onmenschelijcken haet
 (Boofaerdich woedende in 't bederven
 Van Kristus Rijk, en mijnen staet)
 Naer mijn Godtvruchtigh harte steecken,
 Dat al t'oprecht, die valsche Nicht
 En Bastertbroër zoo snoode treecken
 Min toebetroude dan hun plicht,
 En 't Vreêverbond, gesterckt met eeden:
 Maer helsche staetzucht stack den brant

Des oorloghs aen in alle steden,
En joegh den zegen uit mijn lant.
In 't barnen van die moortkrackelen
Verdubbelde ick mijn' eedlen moedt,
Op Godts geleyde, wiens bevelen
Ick waerder schatte als staet en bloedt.
Laet d'onbeschaemde lasterlogen
Uitbraecken haer vergift en gal;
Het schynrecht vry zijn wet vertoogen,
Vervloecht gesmeect tot mijnen val;
Het is vergeefs mijn Faem te smooren,
Die op der wijzen tongen leeft,
En haere loftrumpet laet hooren
Zoo verr' de zon haer loopbaen heeft.
Gelijck besnocide looten bloejen;
Het graen versterft eer 't rijcker wast;
De lelien in doornen groejen;
De palmen steigren tegens last;
Zoo triomfeert de Deught na rampen,
Die hemelhoogh door druck gevoert,
Haer glori ziet geveeght van dampen
Des lastermondts, uit spijt gesnoert.
Heldinnezielen voeght naer 't strijden
Alleen dees uitgeleze kroon.
Hoe feller weën het hart doorsnijden,
Hoe grooter, hoe volmaeckter loon.
Wie zich getroost voor Godt te sterven,
Zal 't eeuwigh Rijck en leven erven.

111

GETUIGENIS UIT KAMDEEN,

ELIZABETH SHISTORISCHRYVER,
een Protestant.

D It was het jammerlyck einde van MARIA, Koninginne der Schotten, dochter van Jakob den vijfden, Koningk van Schotlant, Nichte van Henrick den zevenden, Koningk van Engelandt, uit des zelven ouste dochter gebooren, en oudt zesenvoertigh jaren, het achtiende jaer van haer gevangenisse: d' allerstantvastighste Vrouwe in haren Godtsdienst, uitnemende Godtvruchtigh, boven maete kloeckmoedigh, voorzichtig boven den aert der vrouwen, en overschoon en bevalligh; en te stellen onder het getal der Vorstinnen, die uit haren geluckighen staet in ellende vervielen. Noch een kint zijnde, wertze van Henrick den Achsten, Koningk van Engelandt, voor zynen zone Eduart; van Henrick den Tweeden, Koningk van Vranckrijck, voor zynen zone Francois om strijt tot een Schoon- dochter aengezocht; in haer vijfde jaer naer Vranckrijck gevoert, in het vijftiende aen den Dolfijn getrouwt. Zy bloeide als Koningin van Vranckrijck een jaer en vier maenden. Na haer gemaels overlijden in Schotlandt wedergekeert, en met Henrick Stuart d' Arley herhuwt, baerdeze Jakob, den eersten monarch van Groot Britanje. Zy wert van haeren bastertbroeder Mouray, en andere ondankbare en staetzuchtighe onderdanen vervolght, van het Rijk afgezet, en in Engelandt gejaeght; van sommige Engelschen (naer het gevoelen der degelijcksten en vroomsten) genegen hunnen Godtsdienst te behouden, en Elizabeths behoudenis te zoeken, verschalckt; van anderen, yverigh om den Roomsehe Godtsdienst te herstellen, tot heel gevaerlijcke raetslagen aengeport; en onderdruckt door de getuigenissen van haer afwezende Sekretarissen, die door loon Omgekocht scheenen. Neffens haer graf wert dit graf- schrift geplackt, en terstont asgeruckt:

VOORBYGANGER,

MARIA, Koningin van Schotlant,
Dochter des Konings van Schotlant,
Weduwe des Konings van Vranckrijk,
Bloetvriendin en naeste erfgenaeme
Der Koninginne van Engellant;
Begaeft met Koninglijke deughden,
En Koninglijke groothartigheid;
Een rechtschapen Koningklyck Licht;
Het cieraet van onze eeuwe;
Leit hier door een Barbarische wreetheit
En tyrannye uitgebluscht:
Na datze dickwils, maer vergeefs,
Zich op het Recht der Koningen beriep,
En door het zelve eerlooze vonnis
Is Marie, Koningin van Schotlant,
En alle Koningen, haer nazaten,
Door het beroven van haren staet, en geleden halsstraf,
Onder het gemeene en geringe volck gerekent.
Een nieuw en ongehoort slag van begraven,
Daer de levende by de dooden geleit worden:
Want ghy moet weten, dat, met de heilige affche
Van deze Heldinne Maria,
Hier de Majesteit van alle Koningen en Vorsten
Geschent en ter aerde leit:
Doch dewijl de Majesteit geheimenis
Den Koningen genoegh hunnen plicht aenwijst,
Zoo zal ick stiltzwijgen.

VAER WEL.

GRAF.

GRAFSCRIPT en GRAFDICHT

DOOR

Koning JAKOBUS, met goude
letteren op wit marmer, zijne
Moeder ter eere gestelt, in de
kercke te Westmunster.

BOnæ memoriæ & spei æternæ, *MARIÆ STUAR-*
TÆ, Scotorum Reginæ, Franciæ Dotariæ Iacobi
V. Scotorum Regis filiæ, hæredis unicæ Henrici
VII, Anglorum Regis, ex Margareta majoris natu fliâ
(Iocobo IV Regi Scotorum matrimonio copulata)
proneptis, Eduardi IV Anglorum Regis ex Elifabetha
filiarum suarum natu maxima abneptis, Francisci II
Gallorum Regis Conjugis, Coronę Anglię dum vixit
certę & indubitatæ Hæredis, & Iacobi magnæ Britannię
Monarchæ potentissimi Matris.

Stirpe veré Regia, & antiquissima prognata erat,
Maximis totius Europæ Principibus agnatione, &
cognitione conjuncta, & exquisitissimis animi & cor-
poris dotibus & ornamentis cumulatissima, (verùm

[W] ut sunt variæ rerum humanarum vices) postquam annos plus minus viginti in custodiâ detenta, fortiter & strenuè (sed frustra) cum malevolorum obtreccionibus, timidorum suspicionibus, inimicorum capitalium insidiis conflictata esset, tandem inaudito & infesto Regibus exemplo, securi percutitur;

Et contempto mundo, devictâ morte, lassato carnifice, Christo Servatori animæ salutem, Iacobo filio spem Regni & posteritatis, & vivis verbis cædis infaustæ spectantibus exemplum patientiæ commendans, pié, patienter, intrepide, cervicem Regiam securi maledictæ subjecit, & vitæ caducæ sortem cum cœlestis Regni perennitate commutavit.

VI Idus Februarii.

Anno Christi MDLXXXVII.

Ætatis XLVI.

Epita-

E P I T A P H I V M

1011

S I generis splendor , raræ si gratia formæ ,
 Probri nescia mens , inviolata fides ,
 Pectoris invicti robur , sapientia , candor ,
 Magnaque solantis spes pietate Dei ,
 Si morum probitas , divi patientia fræni ,
 Majestas , bonitas pura , benigna manus ,
 Pallida fortunæ possint vitare tonantis
 Fulmina , quæ montes sanctaque templa petunt :
 Non præmaturâ fatorum sorte perisset ,
 Nec fieret mæstis tristis imago genis .
 Iure Scotos , thalamo Francos , spe possidet Anglos ,
 Triplice sic triplex jure corona beat ;
 Fœlix , heu ! nimium fœlix , si turbine pulso
 Vicinam ferro conciliasset opem :
 Sed cadit , ut terram teneat , nunc morte triumphat ,
 Fructibus ut sua spes pullulet inde novis :
 Victa nequit vinci , nec carcere clausa teneri ,
 Non occisa mori , sed neque capta capi .
 Sic vitis succisa gemit fœcundior uvvis ,
 Sculptaque purpureo gemma decore micat .
 Obruta frugifero sensim sic cespite surgunt
 Semina , per multos quæ latuere dies .
 Sanguine sancivit fœdus cum plebe Jehova .
 Sanguine placabant numina sancta patres .

1011
Sanguine conspersi quos præterit ira penates.
Sanguine signata est quæ modo cedit humus.
Parce tuos, satis est, infandos siste dolores,
Inter funestos permanet illa dies.
Sit Reges mactare nefas, ut sanguine posthac
Purpureo nunquam terra Britannia fluat.
Exemplum pereat cæsæ cum vulnere Iustæ
Inque malum præceps author & actor eat.
Sic meliore sui post mortem parte triumphat;
Carnifices sileant, tormina, claustra, cruces.
Quem dederant cursum superi Regina peregit;
Tempora læta Deus, tempora dura dedit.
Edidit eximium fato properante Iacobum,
Quem Pallas, Musæ, Delia fata colunt.
Magna viro, major natu, sed maxima partu,
Conditur hic Regum filia, sponsa, parens.
Det Deus ut Natus, quoque qui nascentur ab illo,
Eternos videant hic sine nube dies.

KLACHTTE

K L A G H T E

over de weerspannelingen

In

G R O O T B R I T A N I E .

aen de zelve.

O Plaegh van 't edelste Eilant
Der eilanden, ten roem van 's weereelts Heilant,
Gewasschen in de vont
Met bloet van 't Kruis, daer God aen hing gewont;
En dat, zoo vroegh ontslagen
Van 't Heidensch juck, wel waerdigh was te dragen
Der Englen naem, zijn' roem;
En met de kroon te decken zijne Bloem;
En midden in de baren,
Gelijck een baeck, verlichte al die bevaren
Den Noortschen Oceaen,
Beschaduw't van uw Koningklijke vaen:
Wie geeft u stof tot twisten?
Ghy halve Joôn, verstockte Sabbatisten,

Die met een dolle vuift
Uw Koningen en Godts Gezalfden kruift ;
Wat raeskalt ghy , cilaci !
Van bedt op bedt , om noch een reformaci ?
Vernoeght Elizabeth
Noch Eduaert uw woestheit , zonder wet ?
Uw Herder weit geen lammers ,
Maer 't wolvenest , het broeineft van veel jammers .
Uw zeefrant , wit van krijt ,
Wort root van moort en burgerftrijt op ftrijt .
Was 't niet genoegh , dat K A R E L
Aen zijne kroon most missen zulck een parel
Als Straffort Yrlants stijl ,
Om veer gehackt met u verwoede bijl ?
De bijl zijn deughts belooning ,
Die Londen dreef in 't hart van zijnen Koning ,
Door Wentworts trouwen neck .
Noch zee noch Teems kan zuivren zulck een vleck .
Vertrapt ghy 's hemels zegen ?
En mickt met bus en Spiets en dolck en degen
Naer uwe Vaders borst ?
Naer 't oprecht hart van uw' gekroonden Vorst ?

[X]

En wroet ghy met uw handen
In 's Konings ziel, en heilighste ingewanden ?
Vervolght nu Efaus haet
Het doode lijck van JAKOB in zijn zaet ?
Die, als een vreedzam vader ,
Twee Rijcken bont met eenen naem te gader :
Die 's moeders ongelijck
Vergeten kon, in 't moederflaghtigh Rijck :
En, als een oorlooghstemmer ,
Noit slaghzwaert trock , noch bloet zaghen zijn
lemmer ,
Der nageburen vrient :
Heeft zulck een Helt dien vloeck aen u verdient ?
Zoo rieckt geen geur van Roozen ,
In 't Engelsch Rijck. Bezete zinneloozen ,
Wat 's d' oirzack van dit quat ?
Of spruit uw roede uyt een verborgen zaet ?
Uit bloet , dat lang most rotten,
En droop van 't hooft, gewijt by Vranck, en Schotten ?
't Godtvruchtigh hooft van haer ,
Die 't aertsche Rijck versmade om 't Roomsche altaer ?
Vergeefs wilt ghy verdelgen
Het bloeiend puick der zegenrijckste telgen,

XII
Gesproten uit haer' stam,
Die afgeknot tot sulck een' wafdom quam,
En spande twee paer kroonen:
Zo hanthaeft Godt den staf van STUARTS zonen,
Den haet en nijt ten trots.
Ghy breeckt vergeefs uw buldren op een rots.
De hemelsche behoeder
(Die JAKOB vrijde, in 't lichaem zijner moeder,
Voor 't goddeloos geweld,
En 't zinckroer, op haer zwangre borst gestelt)
Belacht de dreigementen
Van 't slim gedroght der vinnige serpentes,
Dat met zijn' bitsen tant
Om aemtoght bijt door 's moeders ingewant.
Dit Huis zal u verduren,
En Londen eer zien treuren, zonder muren,
Den stroom met puin gevult,
Dan ghy 't gezagh van KAREL kneuzen zult.

GRAF SCHRIFT

[xiii]

Uit Vondels Poëzye.

MARIA STUART kroont dit graf,
Zy gaf, gekerckert op dien gront
Des Rijcks, daer heur met recht een' staf
En goude Kroon te halen stont,
Dat schoone hooft, gekroōt van Schot,
Gehuw't aen 't Fransche Scepterlot,
Geduldigh over aen 't schavot.
Getroost u, dat hier 't lijf verrott'.
De ziel ontkerckert, voer naer Godt,
Om daer te heerschen op den troon.
Stantvastigheit ontbeert geen Kroon.

E I N D E.

Gedruckt nae de Copy van Amsterdam, 1647.